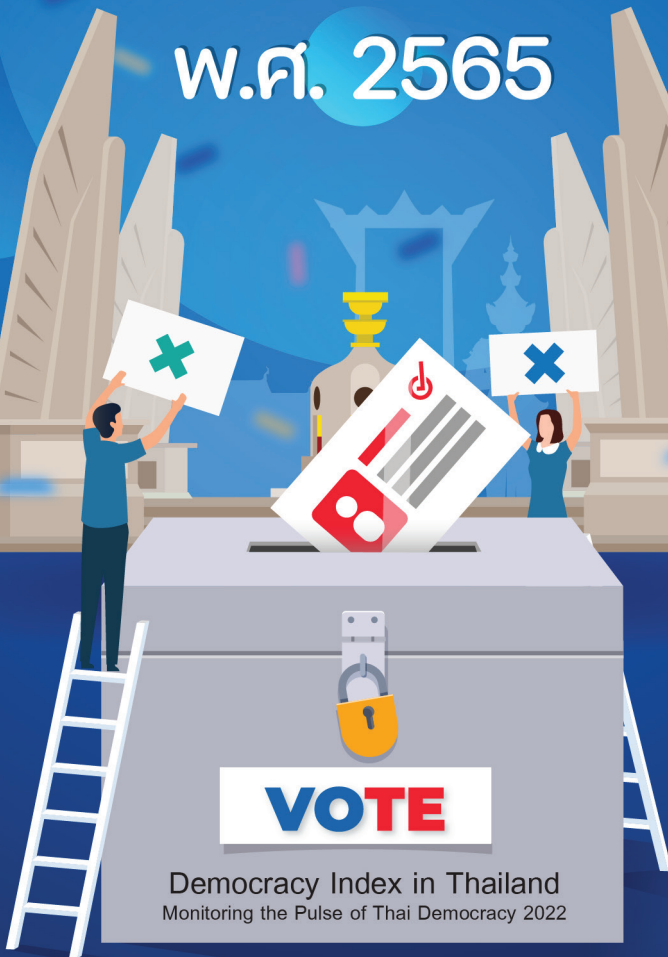

การประเมินสถานการณ์
ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย

จับชีพจรประชาธิปไตยไทย

พ.ศ. 2565

Democracy Index in Thailand
Monitoring the Pulse of Thai Democracy 2022

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล
รัชวดี แสงมหะหมัด
สำนักวิจัยและพัฒนา
สถาบันพระปกเกล้า

เรื่อง การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย
จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2565
โดย ดร.ถวิลวดี บุรีกุล

ข้อมูลทางบรรณารุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ถวิลวดี บุรีกุล.

การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2565.-- กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2567.

98 หน้า.

1. ประชาธิปไตย. I. รัชวดี แสงมหะหมัด, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

321.8

ISBN 978-616-476-379-1

รหัสสิ่งพิมพ์สถาบัน สวพ.67-06-00.0 (ebook)

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2567

สงวนลิขสิทธิ์ © 2567

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 (โซนทิศใต้)

เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง

เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2141-9550 โทรสาร 0-2143-8174

<http://www.kpi.ac.th>

การประเมินสถานการณ์
ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย

จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2565

Democracy Index in Thailand:
Monitoring the Pulse of Thai Democracy 2022

สำนักวิจัยและพัฒนา
สถาบันพระปกเกล้า
2566

คำนำสถาบันพระปกเกล้า

หนังสือ “การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย : จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2565 (Democracy Index in Thailand : Monitoring the Pulse of Thai Democracy 2022)” เป็นการฉายภาพสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึงปี พ.ศ. 2565 ซึ่งการศึกษาดังกล่าวถือเป็นอีกผลงานเรือธงสำคัญของสถาบันพระปกเกล้าที่เป็นตั้งกระจกสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนต่อระดับความเป็นประชาธิปไตยในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ การยึดมั่นในหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การมีทุนทางสังคม การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตย และการต่อต้านการทุจริต

สถาบันพระปกเกล้าขอขอบคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ให้การอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลมาโดยตลอด สถาบันพระปกเกล้าคาดหวังว่า ผลการศึกษาของหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และจะเป็นองค์ความรู้สำคัญในการไปพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยต่อไป

สถาบันพระปกเกล้า

📖 คำนำ

หนังสือหนังสือ “การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย : จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2565 (Democracy Index in Thailand : Monitoring the Pulse of Thai Democracy 2022)” ดำเนินการภายใต้โครงการ “โครงการวิจัยเพื่อตรวจติดตามสถานการณ์ประชาธิปไตย กรณีศึกษาอัตลักษณ์ของชาติ และความเป็นพลเมืองของคนไทย” โดยสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเสนอสถานการณ์ระดับความเป็นประชาธิปไตยไทย ในปี พ.ศ. 2565 และเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2565 สำหรับวิธีการศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์กับประชาชนตัวอย่างจำนวน 33,420 ตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยทำการศึกษาระหว่างวันที่ 1 – 15 เมษายน พ.ศ. 2565

ในการนี้ ขอขอบคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ให้ความร่วมมืออย่างดีในการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนประชาชนผู้ให้ข้อมูลทุกคน อย่างไรก็ตาม หากรมีข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้จัดทำขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ
สำนักวิจัยและพัฒนา
สถาบันพระปกเกล้า

บทสรุปผู้บริหาร

สถาบันพระปกเกล้าได้ทำการศึกษาการประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย พ.ศ. 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและการเมืองการปกครองไทยและใช้ดัชนีวัดนี้ตรวจสอบติดตามสถานการณ์ประชาธิปไตยของประเทศไทย และเพื่อศึกษาแนวโน้มระดับความเป็นประชาธิปไตยในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2565

ในการวัดระดับความเป็นประชาธิปไตยนี้ได้มีการศึกษาตั้งแต่กระบวนการประชาธิปไตยและผลของประชาธิปไตย ตลอดจนองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้กระบวนการประชาธิปไตยเดินหน้าขับเคลื่อนต่อไปได้ นั่นคือ หลักการบริหารและการใช้ธรรมาภิบาล ทั้งนี้ หลักการบริหารและธรรมาภิบาลประกอบไปด้วยการเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ รวมทั้งการยึดมั่นในหลักนิติธรรม ส่วนเรื่องของกระบวนการประชาธิปไตย เป็นการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการมีทุนทางสังคม และส่วนสุดท้าย คือ ผลของประชาธิปไตย ประกอบด้วย การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตยและการต่อต้านการทุจริต ซึ่งทั้งหมดนี้ได้จัดทำเป็นตัวชี้วัดเพื่อแสดงถึงประชาธิปไตยในสังคมไทย

ทั้งนี้ เรื่องธรรมาภิบาลและการบริหารในส่วนของการเคารพสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ พิจารณาจากการเสียสละเพื่อส่วนรวม การเสียภาษี การมีสิทธิที่เท่าเทียม การยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น การได้รับการคุ้มครองสิทธิ และการมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล ส่วนการยึดมั่นในหลักนิติธรรมนั้น ศึกษาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องเหมาะสม การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม และความเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย ส่วนกระบวนการประชาธิปไตยในส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชน พิจารณาจากการไปเลือกตั้ง การร่วมกิจกรรมในทางการเมืองที่ทำได้โดยทั่วไป และกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำการโดยทั่วไป ส่วนการมีทุนทางสังคมนั้น พิจารณาจากรวมกลุ่ม และความเชื่อมั่นกันและกัน ในขณะที่ ผลของประชาธิปไตยอธิบายด้วยความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยรัฐสภา รัฐบาล องค์กรอิสระ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศาล ส่วนการต่อต้านการทุจริตมาจกทัศนคติต่อการไม่ยอมรับการทุจริตในการดำเนินงานของรัฐ

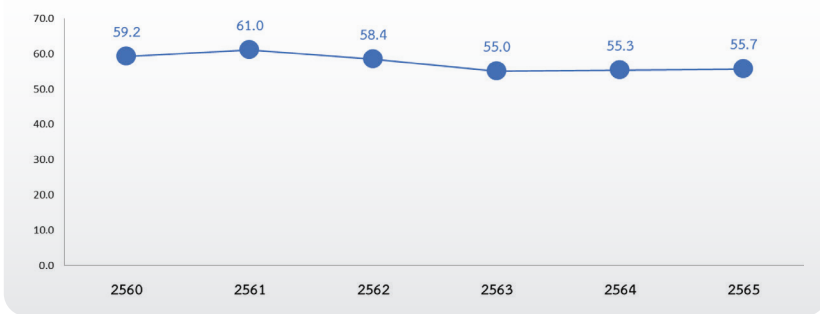
การสำรวจการเป็นประชาธิปไตยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไปได้มาจากการสุ่มตามความน่าจะเป็น จำนวน 33,420 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 - 15 เมษายน พ.ศ. 2565 ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาโดยมีการเปรียบเทียบตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 - 2565 เพื่อสะท้อนถึงแนวโน้มของระดับความเป็นประชาธิปไตยในแต่ละมิติ

ผลการศึกษาพบว่าผลการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยโดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน

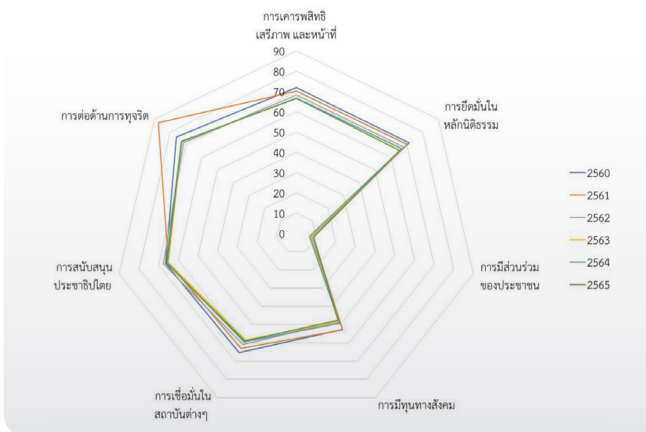
ผลการศึกษาจากคะแนนเต็ม 100 พบว่า ในปี 2565 ประชาธิปไตยของประเทศไทย มีคะแนน 55.7 ซึ่งถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2561 มีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงสุด โดยมีคะแนน 61.0 จากนั้นระดับคะแนนการประเมินจึงค่อย ๆ ลดลงจนเหลือ 55.0 คะแนนในปี 2563 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2564 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2565

ระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย ปี 2560 - 2565

ภาพ 1 ระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาในแต่ละมิติหลัก โดยมิติที่ได้รับการประเมินว่ามีคะแนนในระดับสูง คือ การต่อต้านการทุจริต มีคะแนน 72.8 รองลงมาคือ การเคารพลีขัติ เสรีภาพและหน้าที่ มีคะแนน 66.5 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม มีคะแนน 65.3 และการสนับสนุนประชาธิปไตย มีคะแนน 66.1 ในขณะที่มิติที่มีคะแนนในระดับปานกลาง ได้แก่ การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มีคะแนน 59.0 และการมีทุนทางสังคม มีคะแนน 47.5 ส่วนมิติที่มีคะแนนในระดับน้อยมาก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมี 8.73 คะแนน

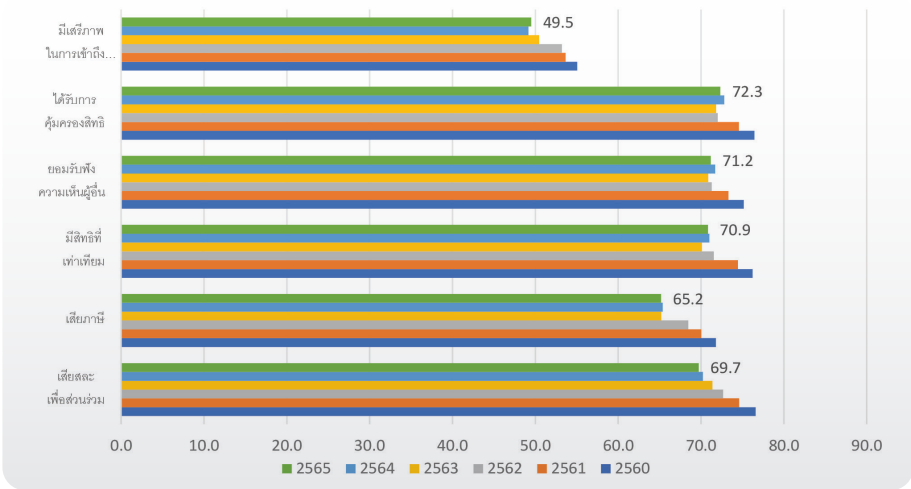

ภาพ 2 องค์ประกอบหลักกระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับความเป็นประชาธิปไตยระหว่างปี 2564 และ 2565 จะเห็นว่า คะแนนความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นในบางมิติ ได้แก่ มิติด้านการต่อต้านการทุจริต การสนับสนุนประชาธิปไตย และมิติการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางกลับกัน มิติที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ ด้านการมีทุนทางสังคม มิติการเคารพลิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ มิติการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มิติการยึดมั่นในหลักนิติธรรม สำหรับผลการศึกษาในแต่ละมิติ มีดังนี้

1) มิติด้านการเคารพลิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ ประกอบด้วย เสียสละเพื่อส่วนร่วม เสียภาษี มีสิทธิที่เท่าเทียม ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น ได้รับการคุ้มครองสิทธิ และมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล โดยในภาพรวมของปี 2565 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคะแนนของมิตินี้มีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 66.5 และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นว่ามิตಿಯ่อยที่จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในระดับสูง คือ การที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิ โดยมีคะแนน 72.3 รองลงมาคือ ยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น มีคะแนน 71.2 มีสิทธิที่เท่าเทียมมีคะแนน 70.9 เสียสละเพื่อส่วนร่วม มีคะแนน 69.7 และ มีการเสียภาษี มีคะแนน 65.2 ส่วนมิตಿಯ่อยที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ การมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล โดยมีคะแนน 49.5

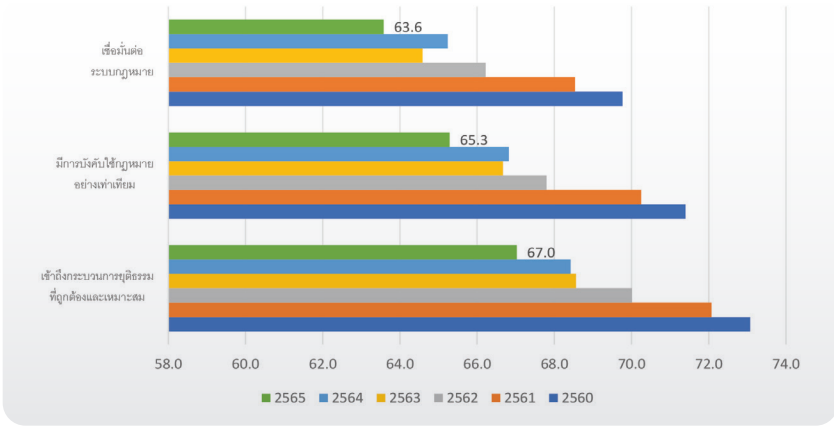

ภาพ 3 องค์ประกอบย่อยมิติด้านการเคารพลิทธิ เสรีภาพและหน้าที่

2) มิติด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม ประกอบด้วย การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม และเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย โดยในภาพรวมของปี 2565 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามิตินี้มีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 65.3 ซึ่งลดลงจากปี 2564 เล็กน้อย เมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นว่ามิติที่จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในระดับสูง คือ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม

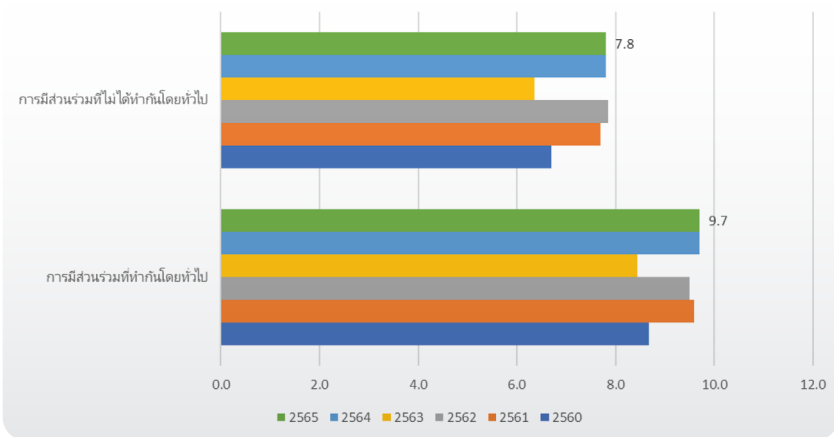

มีคะแนน 67.0 การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม มีคะแนน 65.3 และ ความเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย มีคะแนน 63.6

ภาพ 4 องค์ประกอบย่อยมิติด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

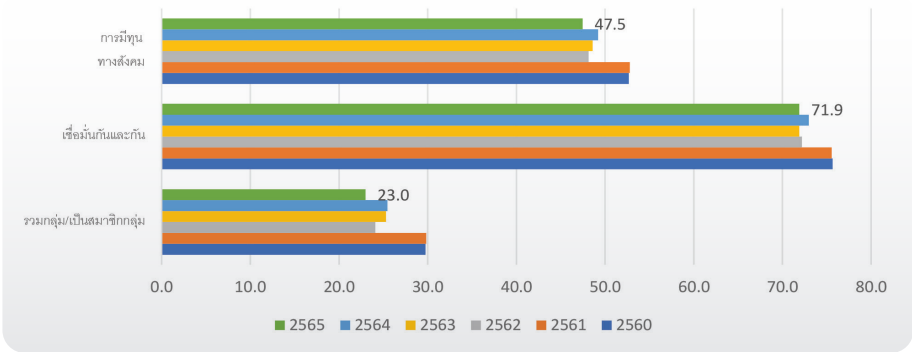
3) มิติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ทำโดยทั่วไป ได้แก่ การติดต่อกับ (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือตัวแทนทางกฎหมายในทุกระดับ (2) เจ้าหน้าที่ระดับสูง (3) ผู้นำชุมชน (4) ผู้มีบารมี หรือผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น และ (5) สื่อมวลชนต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำโดยทั่วไป ได้แก่ (1) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น (2) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน (3) ร่วมเดินขบวนคัดค้าน และ (4) ใช้ความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง โดยประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีอยู่ในระดับน้อยมาก คือ 8.73 คะแนน

ภาพ 5 องค์ประกอบย่อยมิติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

4) มิติด้านการมีทุนทางสังคม ประกอบด้วย การรวมกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม และการเชื่อมั่นกันและกัน ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นต่อบุคคลทั่วไปรอบ ๆ ตัวของผู้ตอบ ได้แก่ ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่อ ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า มีคะแนนด้านมีการมีทุนทางสังคมในระดับกลาง คือ 47.5 คะแนน โดยในมิตีย่อยของการรวมกลุ่มหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนน 23.0 ในขณะที่ความเชื่อมั่นกันและกันมี 71.9 คะแนน เมื่อพิจารณาในภาพรวมเปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2565 พบว่า ในช่วง 2 ปีแรกระดับการมีทุนทางสังคมของประชาชนอยู่ในช่วง 52 คะแนน จากนั้น ในช่วงสองปีหลังคะแนนลดลงเหลือประมาณ 48 คะแนน แต่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งมีความสอดคล้องกับมิตีย่อยเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่ม อย่างไรก็ตามในมิตีย่อยของความเชื่อมั่นกันและกัน พบว่าแต่ละมิติจะมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยตลอด 4 ปีที่ผ่านมา

ภาพ 6 องค์ประกอบย่อยมิติด้านการมีทุนทางสังคม

5) มิติด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ ประกอบด้วย เชื่อมมั่นต่อรัฐสภา เชื่อมมั่นต่อรัฐบาล เชื่อมมั่นต่อศาล เชื่อมมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ เชื่อมมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น และเชื่อมมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยในภาพรวมพบว่า มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนน 59 และเมื่อพิจารณาในรายมิตีย่อย พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเชื่อมั่นต่อศาลมากที่สุด โดยมีคะแนน 66.6 รองลงมาคือ เชื่อมมั่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคะแนน 62.9 เชื่อมมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีคะแนน 61.2 เชื่อมมั่นต่อข้าราชการ ทหาร ตำรวจ มีคะแนน 59.4 เชื่อมมั่นต่อรัฐบาล มีคะแนน 51.2 และ เชื่อมมั่นต่อรัฐสภา น้อยที่สุด มีคะแนน 49.7

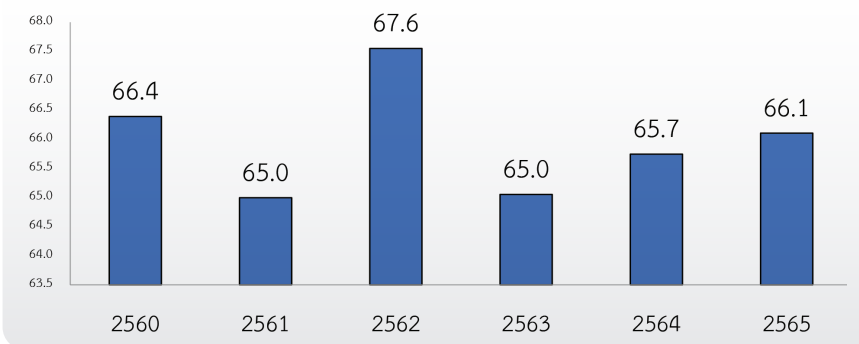

ภาพ 7 องค์ประกอบย่อยยมิติด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ

6) มิติด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย ประกอบด้วย การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งคำนวณมาจากการไม่ยอมรับการปกครองรูปแบบอื่น ได้แก่ การมีผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศโดยยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมืองเดียว การมีทหารมาปกครองประเทศ และการมีผู้เชี่ยวชาญมาปกครองประเทศโดยยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภา โดยในภาพรวม พบว่า มีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนนอยู่ที่ 66.1 คะแนน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 – 2565 พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามให้คะแนนการสนับสนุนประชาธิปไตยน้อยลง โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ในปี 2561 และปี 2563 มีคะแนน 65.0 เท่ากัน ในขณะที่ปีที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ ปี 2562 มีคะแนน 67.6 คะแนน

การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

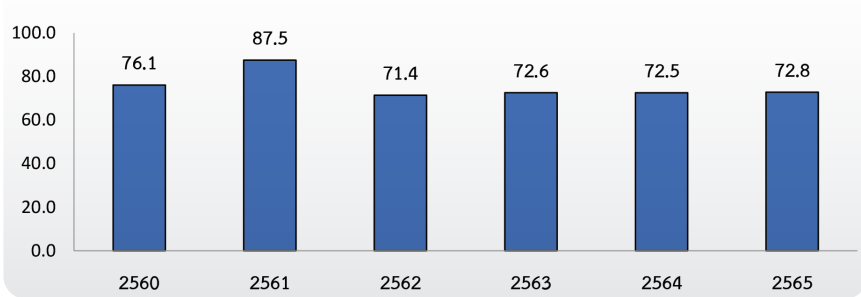

ภาพ 8 องค์ประกอบย่อยมิติด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย

7) มิติด้านการต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย การไม่ยอมรับการทุจริต โดยในภาพรวม เห็นว่ามีการไม่ยอมรับการทุจริตอยู่ในระดับที่สูง โดยในปี 2565 มีคะแนน 72.8 ซึ่งมีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับปี 2564 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบัน พบว่า จากปี 2560 ที่มีคะแนน 76.1 เพิ่มขึ้นเป็น 87.5 ในปี 2561 ซึ่งถือว่ามีความเพิ่มขึ้นกว่า 10 คะแนน แต่อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 พบว่ามีคะแนนต่ำที่สุดในรอบ 4 ปีคือ มีคะแนนลดลงเหลือ 71.4 คะแนน และเพิ่มขึ้นอีกในปี 2565

การต่อต้านการทุจริต

ภาพ 9 องค์ประกอบย่อยมิติด้านการต่อต้านการทุจริต

ดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยในมุมมองของประชาชน ควรมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของรัฐบาลได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม หลากหลายช่องทาง โดยให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้ การนำเสนอข้อมูลของรัฐบาลควรมีความเหมาะสมกับประชาชนในทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มเพศ วัย และกลุ่มเฉพาะ เช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของรัฐบาลจะช่วยให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมือง และสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลข่าวสารควรนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย หลากหลายช่องทาง และเข้าถึงได้ง่าย เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย สื่อมวลชนท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ เช่น ภาษาวัดชนธรรม และระดับการศึกษาของประชาชน เพื่อให้ข้อมูลมีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย

นอกจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแล้ว ภาครัฐควรมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เช่น การจัดเวทีสาธารณะ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การจัดให้มีตัวแทนของประชาชนเข้าร่วมประชุมสภา เป็นต้น การมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ และเกิดความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง

ภาครัฐควรมีกลไกในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การมีช่องทางร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสการทุจริตที่เข้าถึงได้ง่าย ปลอดภัย รวมถึงมีแนวทางตัดสินและลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจะช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายของประเทศ ตระหนักและยืนหยัดในความถูกต้อง

รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีทุนทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนมนุษย์ ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะคิด และค่านิยมที่ดีงามของประชาชน ดังนี้

- การเสริมสร้างองค์ความรู้ รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่พลเมือง และประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การมีจิตสาธารณะ รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ รู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือในสังคม
- การสร้างความเชื่อมั่นในสถาบัน รัฐบาลควรดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาล ยกระดับการบริการสาธารณะให้มีคุณภาพ และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในสถาบันและกระบวนการทางการเมือง

นอกจากนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความพร้อมที่จะสนใจเรื่องการเมืองมากขึ้น

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และระดับประเทศ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง และสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรส่งเสริมให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาสังคม

สารบัญ

	หน้า
คำนำสถาบันพระปกเกล้า	2
คำนำ	3
บทสรุปผู้บริหาร	4
สารบัญ	12
สารบัญตาราง	13
สารบัญภาพ	15
บทที่ 1 บทนำ	18
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย	25
บทที่ 3 ตัวชี้วัดประชาธิปไตยในบริบทของสังคมไทย	28
บทที่ 4 ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ปี พ.ศ. 2565	35
บทที่ 5 ผลการประเมินตัวชี้วัดประชาธิปไตย เปรียบเทียบ ปี พ.ศ. 2560 – 2565	59
เอกสารอ้างอิง	76
ภาคผนวก 1 เครื่องมือและเกณฑ์การคำนวณคะแนนตัวชี้วัดประชาธิปไตย	81
ภาคผนวก 2 แบบสำรวจค่านิยมประชาธิปไตยของประชาชน พ.ศ. 2565	92

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1.1 แสดงประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดย The Economist Intelligence Unit ปี พ.ศ. 2561 - 2565	19
ตาราง 1.2 แสดงผลการประเมินดัชนีประชาธิปไตยเปรียบเทียบประเทศในอาเซียน โดย The Economist Intelligence Unit ปี พ.ศ. 2555 - 2565	21
ตาราง 1.3 แสดงผลการประเมินสถานะของการมีเสรีภาพของประเทศไทย โดย The Freedom House ปี พ.ศ. 2560 - 2565	23
ตาราง 1.4 แสดงผลการประเมินสถานะของการมีเสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ของประเทศไทย โดย The Freedom House ปี พ.ศ. 2560 - 2565	23
ตาราง 4.1 แสดงร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และอายุ เป็นรายภาค	35
ตาราง 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นรายภาค	37
ตาราง 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ สถานภาพสมรส ศาสนา และภาษาที่ใช้ เป็นรายภาค	38
ตาราง 4.4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น ต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่	39
ตาราง 4.5 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น ต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม	40
ตาราง 4.6 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิก กลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ	42
ตาราง 4.7 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น เกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐสภา	44
ตาราง 4.8 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น เกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล	45
ตาราง 4.9 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น เกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาล	47
ตาราง 4.10 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น เกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ	48

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 4.11 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น	49
ตาราง 4.12 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	50
ตาราง 4.13 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย	51
ตาราง 4.14 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาล ก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปได้”	52
ตาราง 4.15 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลอื่น หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย หรือปัญหากับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา	53
ตาราง 4.16 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความถี่ในการเข้าร่วมทำกิจกรรมในฐานะของพลเมืองในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา	54
ตาราง 4.17 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ “บางครั้งการเมืองและการปกครองดูจะซับซ้อนจนยากที่จะเข้าใจ	55
ตาราง 4.18 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อระดับความสนใจทางการเมือง	56
ตาราง 4.19 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อความถี่ในการพูดคุย เหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมืองเมื่ออยู่กับครอบครัวหรือเพื่อน	57
ตาราง 5.1 แสดงผลการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2560 - 2565	59

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1.1 แสดงร้อยละของประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั่วโลก ปี 2561 - 2565	20
ภาพ 1.2 แสดงประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย รายประเทศทั่วโลก ปี 2565	20
ภาพ 1.3 แสดงผลการประเมินดัชนีประชาธิปไตย ประเทศไทย ปี 2555 – 2565	22
ภาพ 1.4 แสดงผลการสำรวจของ EIU ของประเทศไทย เปรียบเทียบ ปี พ.ศ. 2559 – 2565	22
ภาพ 3.1 แสดงองค์ประกอบตัวชี้วัดประชาธิปไตยในบริบทสังคมไทย	28
ภาพ 3.2 แสดงกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน	34
ภาพ 4.1 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น ต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่	40
ภาพ 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น ต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม	41
ภาพ 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิก กลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ	42
ภาพ 4.4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับ ความเชื่อมั่นต่อบุคคลแวดล้อม	43
ภาพ 4.5 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับ ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐสภา	45
ภาพ 4.6 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับ ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล	46
ภาพ 4.7 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่น ต่อการทำงานของศาล	47
ภาพ 4.8 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่น ต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ	48
ภาพ 4.9 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่น ต่อการทำงานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น	49
ภาพ 4.10 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่น ต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	50

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 4.11 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย	51
ภาพ 4.12 แสดงร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาล ก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปได้”	52
ภาพ 4.13 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป	54
ภาพ 4.14 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป	55
ภาพ 4.15 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ “บางครั้งการเมืองและการปกครองจะซับซ้อนจนยากที่จะเข้าใจ”	56
ภาพ 4.16 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อระดับความสนใจทางการเมือง	57
ภาพ 4.17 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการพูดคุยเรื่องเหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมือง เมื่อท่านอยู่กับครอบครัวหรือเพื่อน	58
ภาพ 5.1 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ภาพรวม 7 มิติ	60
ภาพ 5.2 แสดงคะแนนการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ และภาพรวม	61
ภาพ 5.3 แสดงคะแนนการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ และภาพรวม รายภาค	62
ภาพ 5.4 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเคารพลิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ รายมิตีย่อย	63
ภาพ 5.5 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเคารพลิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ รายภาค	63
ภาพ 5.6 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม รายมิตีย่อย	64
ภาพ 5.7 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม รายภาค	65
ภาพ 5.8 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รายมิตีย่อย	66

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 5.9 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รายภาค	66
ภาพ 5.10 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีทุนทางสังคม	67
ภาพ 5.11 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีทุนทางสังคม รายภาค	68
ภาพ 5.12 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ รายมิตี้อย	69
ภาพ 5.13 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ รายภาค	69
ภาพ 5.14 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย รายมิตี้อย	70
ภาพ 5.15 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย รายภาค	70
ภาพ 5.16 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการต่อต้านการทุจริต รายมิตี้อย	71
ภาพ 5.17 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการต่อต้านการทุจริต รายภาค	71

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมา

หากจะกล่าวถึงระบอบการปกครองที่ประเทศทั่วโลกใช้กันมากที่สุด คือ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คำว่า **Democracy** หรือ **ประชาธิปไตย** มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณว่า “Demokratia” ซึ่งประกอบมาจากคำว่า “Demos” แปลว่า ปวงชน และคำว่า “Kratos” แปลว่า อำนาจ ความเป็นใหญ่ เมื่อรวมกันแล้วจึงเป็น “ปวงชน (ประชา) เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุด (อธิปไตย)” (เอลิเมเกียติ คิวนวนล, 2529) หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็น “ประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” (Government of the people, by the people, for the people) ประชาธิปไตยตามคำจำกัดความของอริสโตเติลยังหมายถึง สภาวะที่คนเป็นไท รวมถึงคนยากจนซึ่งมีจำนวนข้างมากในสังคมได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าของอำนาจของรัฐ มีประชาธิปไตยที่บริสุทธิ์เพราะมีความเสมอภาคในสังคมไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มไหนในสังคม โดยได้รับการรับรองจากกฎหมายของรัฐ อีกทั้ง ประชาธิปไตยต้องมีเสรีภาพ และรัฐบาลจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2543)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีหลักของความเป็นประชาธิปไตยที่ทั้งในทิศทางเดียวกันและแตกต่างกันไปบ้าง นั้นเพราะมีความแตกต่างตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกัน ก็ยังพบว่ามีความแตกต่างในมุมมองของแนวคิดประชาธิปไตย การมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่างกัน หรือมีจุดยืนทางการเมืองที่ต่างกันก็อาจทำให้การมองความเป็นประชาธิปไตยต่างกัน ได้เช่นกัน หากแต่คนในสังคมที่มีการยอมรับความต่างจะเป็นการพัฒนาประชาธิปไตย พัฒนาประเทศให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น แต่หากต่างฝ่ายต่างยึดเอาความคิดของตนหรือกลุ่มตนเป็นใหญ่โดยไม่รับฟัง หรือเคารพในสิทธิของผู้อื่นแล้วก็จะยิ่งก่อความแตกแยกในสังคมได้เช่นกัน ด้วยเหตุของความแตกต่างเหล่านี้ ทำให้บางครั้งหากกล่าวถึงคุณลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย บางคนอาจมองว่าเป็นเรื่องของการเมือง การปกครอง แต่ในขณะที่บางคนอาจมองว่าเป็นเรื่องของความเสมอภาค การมีอิสระทางความคิดและการแสดงออกทางการเมือง ทั้งนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะที่สำคัญของประชาธิปไตยมากที่สุด ภายใต้โครงการอาเซียนบารอมิเตอร์ (Asian Barometer Survey) ตั้งแต่ปี 2544 ถึงปี 2565 ซึ่งจากการเปรียบเทียบผลการศึกษาในแต่ละช่วงเวลา พบว่า ในปี 2544 ในภาพรวมของทุกประเทศมองว่า ประชาธิปไตย คือ การที่ประชาชนมีอิสระ ทั้งในเรื่องทั่วไป และเรื่องการแสดงออกทางความคิดและคำพูด อีกทั้งยังมองว่า ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของความเสมอภาค ความเท่าเทียม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และยังคงมีความคิดเช่นนี้เป็นหลักในช่วงปี 2549 แต่ยังได้รวมถึงความเท่าเทียมทางการเมืองเพิ่มมาด้วย อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยในช่วงปี 2553 เริ่มมีการกล่าวถึงบรรทัดฐานทางการเมืองและกระบวนการทางการเมือง รวมถึงหลักธรรมาภิบาลในการปกครอง (Asian Barometer Survey, 2019)

และเมื่อพิจารณาเฉพาะผลการศึกษาในประเทศไทย ในปี 2544 สิ่งสำคัญที่คนไทยในช่วงนั้นให้ความสำคัญของประชาธิปไตย คือ ต้องมีอิสรภาพทั้งในการแสดงออกทางความคิดและการรวมตัวเป็นสมาคม จากนั้นในปี 2549 สิ่งที่ประชาชนเห็นว่าสำคัญ คือ ความเท่าเทียมกันทางการเมืองและการมีเสรีภาพทางการเมือง ในขณะที่ปี 2553 สิ่งสำคัญของประชาธิปไตยกลับเป็นเรื่องของปากท้อง การมีงานทำของประชาชน และการลดช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวย เป็นต้น (Asian Barometer Survey, 2001; 2006; 2010) นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเป็นประชาธิปไตยในหลาย ๆ หน่วยงาน เช่น The Economist Intelligence Units และ The Freedom House เป็นต้น ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างหลากหลายทั้งในเรื่องมิติการประเมินเกณฑ์การประเมิน และ กลุ่มเป้าหมาย

สำหรับผลการสำรวจของ The Economist Intelligence Units ถือว่าเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกซึ่งในการศึกษาปี 2022 ได้สำรวจตัวชี้วัดประชาธิปไตย หรือ Democracy Index โดยสำรวจทั้งหมด 167 ประเทศทั่วโลก โดยได้แบ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับประชาธิปไตยสมบูรณ์ (Full democracy) ระดับประชาธิปไตยบกพร่อง (Flawed democracies) ระดับกึ่งอำนาจนิยม (Hybrid regimes) และระดับอำนาจนิยม (Authoritarian regimes)¹ โดยจากการจัดอันดับระดับความเป็นประชาธิปไตย 167 ประเทศทั่วโลก ในปี 2565 พบว่า ร้อยละ 35.3 ของประเทศที่สำรวจมีการปกครองแบบอำนาจนิยม รองลงมา การปกครองแบบประชาธิปไตยบกพร่อง คิดเป็นร้อยละ 28.7 การปกครองแบบกึ่งอำนาจนิยม คิดเป็นร้อยละ 21.6 และการปกครองแบบประชาธิปไตยสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 14.4 รายละเอียดดังตาราง 1.1 และภาพ 1.1

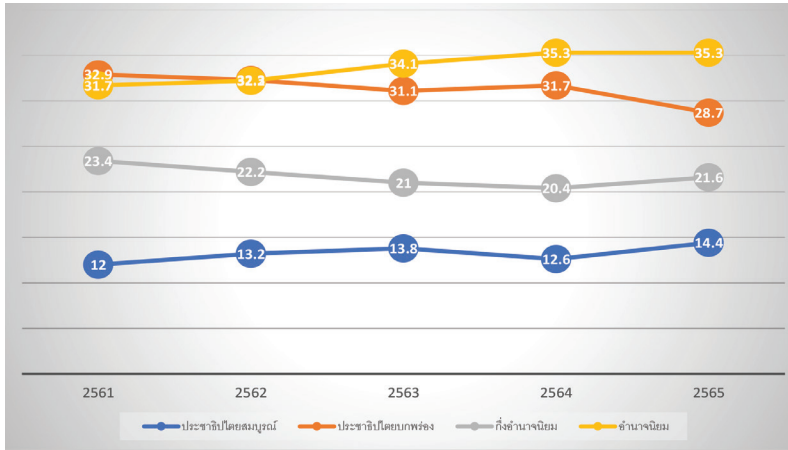
ตาราง 1.1 แสดงประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดย The Economist Intelligence Unit ปี พ.ศ. 2561 - 2565

ประเภท	จำนวนประเทศ					% ประเทศ				
	2561	2562	2563	2564	2565	2561	2562	2563	2564	2565
ประชาธิปไตยสมบูรณ์	20	22	23	21	24	12.0	13.2	13.8	12.6	14.4
ประชาธิปไตยบกพร่อง	55	54	52	53	48	32.9	32.3	31.1	31.7	28.7
กึ่งอำนาจนิยม	39	37	35	34	36	23.4	22.2	21.0	20.4	21.6
อำนาจนิยม	53	54	57	59	59	31.7	32.2	34.1	35.3	35.3

ที่มา: The Economist Intelligence Unit, 2022

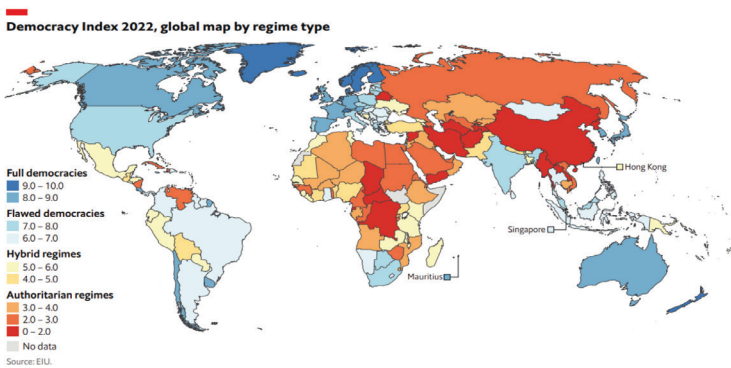
¹ ประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้มาจาก การประมวลผลแบบสอบถาม เพื่อเปรียบเทียบความเป็นประชาธิปไตยใน 167 ประเทศทั่วโลก จากคำถาม 5 ประเภท ประกอบด้วย กระบวนการเลือกตั้งและพหุนิยม (Electoral process ad pluralism) หน้าที่ของรัฐบาล (Functioning of government) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic political culture) และ เสรีภาพพลเมือง (Civil liberties)

ภาพ 1.1 แสดงร้อยละของประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก ปี 2561 - 2565

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนการเปลี่ยนแปลงผลการประเมินรูปแบบการปกครองระหว่างปี 2564 - 2565 พบว่า ประเทศที่มีการเปลี่ยนระดับของรูปแบบการปกครองจากประชาธิปไตยบกพร่อง เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ ได้แก่ ประเทศสเปน ฝรั่งเศส และประเทศชิลี (The Economist Intelligence, 2022a) รายละเอียดดังภาพ 1.2 ซึ่งเป็นการฉายภาพระดับการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้ง 4 ระดับของประเทศทั่วโลก

ภาพ 1.2 แสดงประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย รายประเทศทั่วโลก ปี 2565

ที่มา: The Economist Intelligence Unit, 2022b

ตาราง 1.2 แสดงผลการประเมินดัชนีประชาธิปไตยเปรียบเทียบประเทศในอาเซียน
โดย The Economist Intelligence Unit ปี พ.ศ. 2556 - 2565

ประเทศ	ลำดับโลก	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	หมายเหตุ
มาเลเซีย	40	6.49	6.49	6.43	6.54	6.54	6.88	7.16	7.19	7.24	7.30	▲
ติมอร์-เลสเต	44	7.24	7.24	7.24	7.24	7.19	7.19	7.19	7.06	7.06	7.06	▬
ฟิลิปปินส์	52	6.41	6.77	6.84	6.94	6.71	6.71	6.64	6.56	6.62	6.73	▲
อินโดนีเซีย	54	6.82	6.95	7.03	6.97	6.39	6.39	6.48	6.3	6.71	6.71	▬
ไทย	55	6.25	5.39	5.09	4.92	4.63	4.63	6.32	6.04	6.04	6.67	▲
สิงคโปร์	70	5.92	6.03	6.14	6.38	6.32	6.38	6.02	6.03	6.23	6.22	▼
กัมพูชา	121	4.6	4.78	4.27	4.27	3.63	3.59	3.53	3.1	2.9	3.18	▲
เวียดนาม	138	3.29	3.41	3.53	3.38	3.08	3.08	3.08	2.94	2.94	2.73	▼
ลาว	159	2.21	2.21	2.21	2.37	2.37	2.37	2.14	1.77	1.77	1.77	▬
เมียนมาร์	166	2.76	3.05	4.14	4.2	3.83	3.83	3.55	3.04	1.02	0.74	▼
โลก		5.53	5.55	5.55	5.52	5.48	5.48	5.44	5.37	5.28	5.29	▲

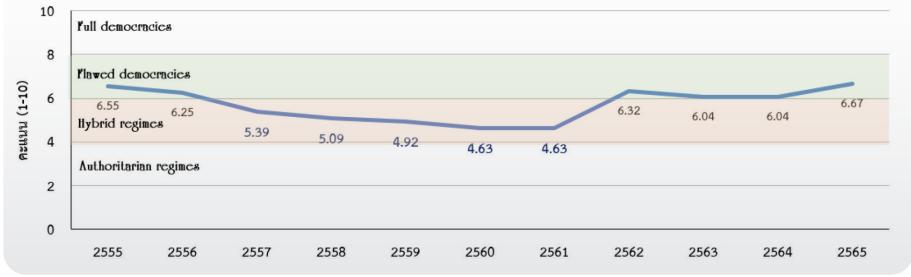
*หมายเหตุ เปรียบเทียบคะแนนระหว่างปี 2564 และ 2565

เมื่อพิจารณาเฉพาะประเทศในอาเซียน พบว่า ประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มความเป็นประชาธิปไตยที่ค่อนข้างสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 5 ปีย้อนหลัง และโดยประเทศที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นในปี 2565 มีสี่ประเทศได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และกัมพูชา

สำหรับประเทศไทย ในช่วงปี 2555 - 2556 ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศประชาธิปไตยบกพร่อง (Flawed democracy) จากนั้นในปี 2557 - 2561 ในช่วงของการมีรัฐบาลที่มาจากรัฐประหาร ประเทศไทยตกชั้นไปอยู่ในกลุ่มของประเทศที่มีการปกครองกึ่งอำนาจนิยม และในช่วงปี 2562 ซึ่งมีการจัดการเลือกตั้งในปีดังกล่าว ประเทศไทยได้รับการประเมินสูงขึ้นไปเป็นกลุ่มประชาธิปไตยบกพร่องอีกครั้ง แม้จะมีทิศทางที่ลดลงในปี 2564 และในปี 2565 ประเทศไทยได้รับการประเมินสูงขึ้นไปเป็น 6.67 คะแนน

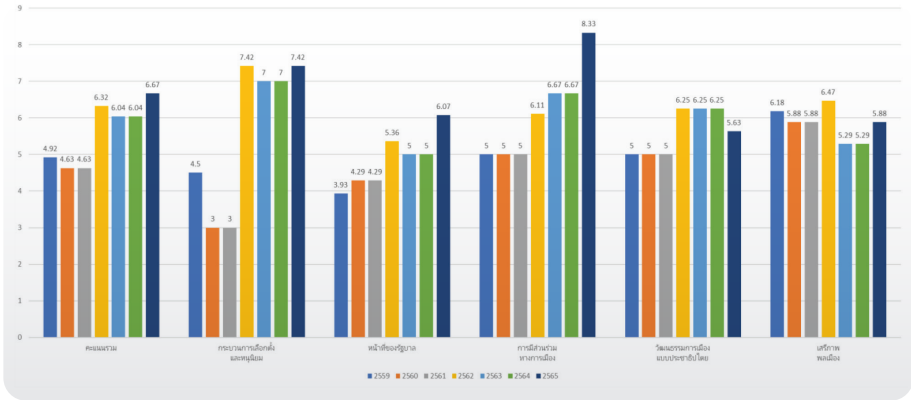
ดัชนีประชาธิปไตยของประเทศไทย ปี 2555 - 2565

ภาพ 1.3 แสดงผลการประเมินดัชนีประชาธิปไตย ประเทศไทย ปี 2555 - 2565

ที่มา: พัฒนาจาก The Economist Intelligence Unit, 2022

เมื่อพิจารณามิติที่ได้รับการประเมิน พบว่า มิติที่ทำให้ผลการประเมินผันผวนคือ มิติ กระบวนการเลือกตั้งและพหุนิยม เนื่องจากในปี 2562 ประเทศไทยได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้น ในวันที่ 24 มีนาคม 2562 ทำให้คะแนนในมิตินี้เพิ่มขึ้นจาก 3 คะแนน ในปี 2561 เป็น 7.4 ในปี 2562 ละเยียดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1.4 แสดงผลการสำรวจของ EIU ของประเทศไทย เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2559 - 2565

นอกจากนี้ ยังมีองค์กรฟรีดอมเฮาส์ (The Freedom House) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชน เพื่อประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ ได้ประเมินสถานการณ์เสรีภาพของประเทศทั่วโลก สำหรับการให้คะแนนเสรีภาพนั้น มีเกณฑ์ตัดสินจากสิทธิทางการเมือง (Political rights) มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน และเสรีภาพของพลเมือง (Civil liberties) มีคะแนนเต็ม 60 คะแนน รวมทั้งสิ้น เป็น 100 คะแนน และมีการกำหนดสถานะของการมีเสรีภาพไว้ 3 กลุ่ม ได้แก่ มีเสรีภาพ (Free) มีเสรีภาพบางส่วน (Partly Free) และ ไม่มีเสรีภาพ (Not free) (Freedom House, 2022)

ตาราง 1.3 แสดงผลการประเมินสถานะของการมีเสรีภาพของประเทศไทย
โดย The Freedom House ปี พ.ศ. 2560 - 2565

ปี	การมีเสรีภาพ	สิทธิทางการเมือง	เสรีภาพของพลเมือง	สถานะ
2560	32	7	25	ไม่มีเสรีภาพ
2561	31	6	25	ไม่มีเสรีภาพ
2562	30	5	25	ไม่มีเสรีภาพ
2563	32	6	26	มีเสรีภาพบางส่วน
2564	30	5	25	ไม่มีเสรีภาพ
2565	29	5	24	ไม่มีเสรีภาพ

สำหรับประเทศไทย ในปี 2560 - 2562 ได้รับการประเมินว่าอยู่ในสถานะไม่มีเสรีภาพ (Not free) โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิทางการเมือง ปี 2563 ผลการประเมินดีขึ้นเล็กน้อยโดยจัดให้อยู่ในสถานะมีเสรีภาพบางส่วน (Partly Free) ซึ่งในด้านเสรีภาพของพลเมืองมีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และในปี 2565 ประเทศไทยกลับไปอยู่ในสถานะไม่มีเสรีภาพอีกครั้ง โดยมีคะแนนรวม 29 จากคะแนนเต็ม 100 (Freedom House, 2022)

นอกจากการประเมินเสรีภาพแล้ว องค์กรฟรีดอมเฮาส์ยังประเมินเสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (Freedom on the Net) โดยมีเกณฑ์การตัดสินจากอุปสรรคในการเข้าถึง (Obstacles to Access) มีคะแนนเต็ม 25 คะแนน การจำกัดเนื้อหา (Limits on Content) มีคะแนนเต็ม 35 คะแนน การละเมิดสิทธิของผู้ใช้ (Violations of User Rights) มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน รวมทั้งสิ้นเป็น 100 คะแนน โดยมีการกำหนดให้ 0 หมายถึง มีเสรีภาพน้อยที่สุด และ 100 หมายถึง มีเสรีภาพมากที่สุด (Freedom House, 2021b) โดยจากการจัดลำดับนับตั้งแต่ปี 2560-2565 ประเทศไทยยังอยู่ในกลุ่มไม่มีเสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต แต่คะแนนดีขึ้นตามลำดับจาก 33 เป็น 39 ในปีล่าสุด

ตาราง 1.4 แสดงผลการประเมินสถานะของการมีเสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต
ของประเทศไทยโดย The Freedom House ปี พ.ศ. 2560 - 2565

ปี	เสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	อุปสรรคในการเข้าถึง	การจำกัดเนื้อหา	การละเมิดสิทธิของผู้ใช้	สถานะ
2560	33	15	11	7	ไม่มีเสรีภาพ
2561	35	16	11	8	ไม่มีเสรีภาพ
2562	35	16	11	8	ไม่มีเสรีภาพ
2563	35	16	12	7	ไม่มีเสรีภาพ

ปี	เสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	อุปสรรคในการเข้าถึง	การจำกัดเนื้อหา	การละเมิดสิทธิของผู้ใช้	สถานะ
2564	36	16	13	7	ไม่มีเสรีภาพ
2565	39	16	14	9	ไม่มีเสรีภาพ

<https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-net/2022>

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยในมุมมองจากหน่วยงานต่างประเทศมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ขึ้นอยู่กับทั้งบริบทของสังคมและทางการเมือง และช่วงปีที่ทำการศึกษา อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยในการศึกษานี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ด้วยเหตุนี้สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้าจึงได้ทำการศึกษาสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2560 เพื่อศึกษาความเหมาะสมของตัวชี้วัดและเพื่อศึกษาแนวโน้มของระดับความเป็นประชาธิปไตยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของไทยให้ดียิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย : จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2565 มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและการเมืองการปกครองไทย
- 2) เพื่อสำรวจสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย
- 3) เพื่อศึกษาแนวโน้มระดับความเป็นประชาธิปไตยในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2565

1.3 ระยะเวลาการปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูล

- ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 24 เมษายน - 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2560
- ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 2 - 20 เมษายน พ.ศ. 2561
- ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 1 - 30 เมษายน พ.ศ. 2562
- ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 1 - 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2563
- ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 1 - 19 เมษายน พ.ศ. 2564
- ครั้งที่ 6 ระหว่างวันที่ 1 - 15 เมษายน พ.ศ. 2565

ตอนที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทที่ 2 เป็นการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย การสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และแนวทางนำเสนอผลการสำรวจ รวมถึง หลักเกณฑ์การคำนวณคะแนนและการแปลผล รายละเอียดดังนี้

2.1 การสุ่มตัวอย่าง

2.1.1 แผนการสุ่มตัวอย่าง

การสำรวจด้วยตัวอย่างครั้งนี้ใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Three – stage Sampling โดยกำหนดให้เขตแดนนับ (EA) เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง ครั้วเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง และสมาชิกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่สาม

1) การจัดสรรตาม

กำหนดให้กรุงเทพมหานคร และจังหวัด 76 จังหวัดเป็นสตราตัม รวมทั้งสิ้น 77 สตราตัม

2) ขนาดตัวอย่าง

ในการคำนวณขนาดตัวอย่างแต่ละสตราตัม ได้กำหนดให้ขนาดความคลาดเคลื่อนจากการเลือกตัวอย่างไม่เกิน 10% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และพิจารณาร่วมกับทรัพยากรให้มีความเหมาะสม ได้จำนวนประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ตัวอย่างจังหวัดละ 420 คน และกรุงเทพมหานคร 1,500 คน รวมทั้งประเทศ ทั้งสิ้น 33,420 คน จำแนกตามภาคได้ดังนี้

ภูมิภาค	EA ตัวอย่าง	ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป
กรุงเทพมหานคร	70	1,500
ภาคกลาง (ยกเว้น กทม.)	875	10,500
ภาคเหนือ	595	7,140
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	700	8,400
ภาคใต้	490	5,880
รวมทั้งประเทศ	2,730	33,420

2.1.2 วิธีการเลือกหน่วยตัวอย่าง

- หน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง กำหนดให้ EA เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง โดยในแต่ละสตราตัม ได้ทำการเลือก EA ตัวอย่างอย่างอิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของ EA นั้น ๆ
- หน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง ในแต่ละ EA ตัวอย่าง ได้ทำการเลือกครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 18 ปีขึ้นไป ตัวอย่างอย่างอิสระต่อกัน ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ EA ละ 15 ครัวเรือน
- หน่วยตัวอย่างขั้นที่สาม ในแต่ละครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 18 ปีขึ้นไป ตัวอย่างได้ทำการเลือกสมาชิกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ตัวอย่างสุ่มครัวเรือนละ 1 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์ในรายละเอียด

ทั้งนี้ ตามกรอบการศึกษาที่กำหนดให้สำรวจประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในครัวเรือนส่วนบุคคลทั่วประเทศ การสำรวจครั้งนี้ไม่รวมผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนคนงานที่มีคนงานมาอาศัยอยู่รวมกันในสถานที่ที่นายจ้างจัดหาให้โดยไม่เสียค่าที่พัก รวมทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนสถาบัน เช่น เรือนจำ ค่ายทหาร โรงแรม วัด หอพักนักเรียนนักศึกษา เป็นต้น

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามในการสำรวจ ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 5 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ตอนที่ 3 การมีทุนทางสังคม ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ด้านสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติธรรม และการเข้าถึงความยุติธรรม และ ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดในแบบสอบถามด้วยวิธีการสัมภาษณ์สมาชิกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปตัวอย่าง กระจายตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ระหว่างวันที่ 1 - 15 เมษายน พ.ศ. 2565

2.4 แนวทางการนำเสนอผลการศึกษา

ส่วนที่ 1

เสนอผลการสำรวจในระดับประเทศ และระดับภูมิภาค ในรูปของค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และแผนภูมิที่เหมาะสม เพื่อวิเคราะห์หาระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชนในแต่ละข้อคำถามที่ได้ทำการสัมภาษณ์

ในการกำหนดคะแนนของการวัดและเกณฑ์ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชนนั้น ได้ใช้ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนด ดังนี้

1. เกณฑ์ระดับความพึงพอใจของประชาชน (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจของประชาชน
3.50 – 4.00	พอใจมาก
2.50 – 3.49	ค่อนข้างพอใจ
1.50 – 2.49	ไม่ค่อยพอใจ
1.00 – 1.49	ไม่พอใจเลย

2. เกณฑ์ระดับความเชื่อมั่นของประชาชน (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเชื่อมั่นของประชาชน
3.50 – 4.00	เชื่อมั่นมาก
2.50 – 3.49	ค่อนข้างเชื่อมั่น
1.50 – 2.49	ไม่ค่อยเชื่อมั่น
1.00 – 1.49	ไม่เชื่อมั่น

ส่วนที่ 2

เสนอผลการสำรวจในระดับประเทศ ในรูปแบบของแผนภูมิวงกลม และแผนภูมิแท่ง พร้อมคำอธิบายประกอบในรูปของค่าร้อยละ (Percentage) ทั้งนี้ การวิเคราะห์หาระดับความเป็นประชาธิปไตยในแต่ละมิติหลักและมิตย่อย มีการคำนวณตามสูตรที่ระบุในภาคผนวก 1

เกณฑ์ระดับความเป็นประชาธิปไตย (คะแนนเต็ม 100)

คะแนน	ระดับความเป็นประชาธิปไตย
1.00 – 20.80	ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยมาก
20.81 – 40.60	ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อย
40.61 – 60.40	ระดับความเป็นประชาธิปไตยปานกลาง
61.41 – 80.20	ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง
80.21 – 100.00	ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงมาก

ทั้งนี้ การประมาณค่าสถิติ เป็นการคำนวณค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะที่ต้องการศึกษา ในระดับประเทศ โดยมีการถ่วงน้ำหนักตามระดับการนำเสนอผลการสำรวจให้สอดคล้องกับสัดส่วนของจำนวนประชาชนในคุ่มรวม ซึ่งในการคำนวณได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

บทที่ 3 ตัวชี้วัดประชาธิปไตยในบริบทของสังคมไทย

ในบทนี้ กล่าวถึงตัวชี้วัดประชาธิปไตยในแต่ละมิติ ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดประชาธิปไตย

จากการสำรวจองค์ประกอบของประชาธิปไตย รวมถึงได้พัฒนาเครื่องมือตัวชี้วัดประชาธิปไตย ในช่วงของการศึกษาเมื่อปี 2561 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ประมวลและคัดเลือกองค์ประกอบซึ่งพบว่ามี การนำไปใช้สำรวจค่านิยมประชาธิปไตยในหลาย ๆ ที่ โดยเพื่อให้ครอบคลุมถึงหลักการดำเนินการ ที่เป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1) หลักการบริหารและธรรมาภิบาล ประกอบด้วย การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ และการยึดมั่นในหลักนิติธรรม 2) กระบวนการประชาธิปไตย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน และการมีทุนทางสังคม และ 3) ผลของประชาธิปไตย ประกอบด้วย การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตย และการต่อต้านการทุจริต ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 3.1 แสดงองค์ประกอบตัวชี้วัดประชาธิปไตยในบริบทสังคมไทย

โดยในแต่ละมิติมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

หลักของการเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ ถือเป็นหลักพื้นฐานหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตย โดยสิทธิ (right) คือ ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิด รวมถึงการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่ละเมิด (Del Dickson, 2014) ทั้งนี้ มีการระบุในรัฐธรรมนูญด้วยเจตนารมณ์สำคัญในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพนั้น อาจกล่าวได้ว่าว่ามีจุดแรกเริ่มมาจาก

โลกทางตะวันตก ที่มีการเรียกร้องสิทธิจากกลุ่มต่าง ๆ ของสังคมซึ่งเป็นสิทธิอันชอบธรรมของบุคคลนั้น ๆ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2547) สำหรับสิทธิที่กล่าวถึงนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สิทธิตามธรรมชาติ (Natural rights) และ สิทธิที่มีอำนาจอย่างเด็ดขาด (Positivism) โดยสิทธิตามธรรมชาติ คือ สิทธิที่ได้มาแต่กำเนิด ไม่มีอำนาจใดมาละเมิดหรือลิดรอนสิทธิได้ ในขณะที่สิทธิที่มีอำนาจอย่างเด็ดขาด คือ สิทธิที่รัฐหรือประเทศกำหนดให้ประชาชนตามแต่กฎหมายของประเทศนั้น ๆ กำหนด รวมถึงมีความแตกต่างตามรูปแบบการปกครองของแต่ละประเทศด้วย (Del Dickson, 2014) และยังหมายรวมถึงการมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งอย่างเท่าเทียมด้วย (Etzioni - Halevy, 1997) สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใด ๆ ของกลุ่มหรือสังคมหนึ่ง ๆ (Beetham, 2012) หรือแม้แต่สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่เท่าเทียมและทั่วถึงด้วย

อย่างไรก็ตาม การที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น หรือสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมนั้นถือเป็นการให้เสรีภาพแก่ประชาชน (Etzioni - Halevy, 1997) โดยต้องเป็นการให้เสรีภาพที่พอเพียง (sufficient freedom) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบไหนก็ตาม โดยไม่มีการแทรกแซงจากหน่วยงานหรือบุคคลอื่นซึ่งทำให้ต้องยุติสิ่งที่ได้ตัดสินใจไปแล้วนั้น (Larry Diamond, 2000) ทั้งนี้ ต้องไม่ฝ่าฝืนกับข้อกำหนดของกฎหมายและบริบทของสังคมด้วย (สถาบันพระปกเกล้า, 2562; 2564) ในขณะที่หน้าที่ (duty) คือ ความรับผิดชอบของบุคคลที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบของสังคม เช่น หน้าที่ในการเสียภาษีของพลเมือง เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยมีการระบุถึงสิทธิของประชาชนครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 เช่น มาตรา 12 “...บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายฐานันดรศักดิ์ โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือประการอื่นใดก็ดีไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย” และมาตรา 14 “...บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ...” โดยในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) ได้มีการกำหนดถึงสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของพลเมืองไว้อย่างชัดเจนในหมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องสิทธิ และเสรีภาพของปวงชนชาวไทย เช่น ความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น และในหมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องหน้าที่ของชนชาวไทย และยังได้เพิ่มการให้สิทธิแก่ประชาชนตามกลไกของหน้าที่ของรัฐด้วย

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งเป็นการศึกษาองค์ความรู้เรื่องตัวชี้วัดประชาธิปไตย ในมิติสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ในบริบทของประเทศไทย ได้แบ่งมิติย่อยออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ มิติเรื่อง ประกอบด้วย การเสียสละเพื่อส่วนร่วม การเสียภาษี การมีสิทธิที่เท่าเทียม การยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น การได้รับการคุ้มครองสิทธิ และการมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล (สถาบันพระปกเกล้า, 2562; 2564) ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของพลเมืองในฐานะปัจเจกชน ต้องได้รับการปกป้อง และไม่ว่าอาศัยอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม ทุกคนพึงได้รับอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

3.1.2 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม

การยึดมั่นในหลักนิติธรรม ถือว่าเป็นอีกมิติสำคัญหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยหลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานของกฎหมายที่ใช้เพื่อกำกับและตรวจสอบกฎหมายการดำเนินการจะละเมิดต่อข้อกำหนดของกฎหมายไม่ได้ อีกทั้งยังเป็นมาตรฐานของสังคมที่ใช้ในกระบวนการทำงานของภาครัฐ (Dickson, 2014; สถาบันพระปกเกล้า, 2564) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพกว้าง นิติธรรมมีความเกี่ยวข้องกับการมีกฎหมายที่ดี มีความชัดเจน และมีกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นต้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2561; 2564) สำหรับองค์ประกอบของหลักนิติธรรม ประกอบด้วย หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา หลักความอิสระของผู้พิพากษา หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” และหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (สถาบันพระปกเกล้า, 2546; 2564)

ทั้งนี้ หลักนิติธรรมสามารถแสดงออกได้โดยนัยสำคัญได้ 3 ประการ ตามทัศนะของ เอ.วี.เดซีย์ (A.V. Decey) คือ 1. การที่ฝ่ายบริหารนั้นไม่สามารถลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้โดยปราศจากกฎหมายที่นำมาชี้แจง นอกจากนี้ กระบวนการลงโทษนั้นจะต้องเป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายต่อหน้าศาลเป็นปกติ จะการทำโดยพลการมิได้ 2. บุคคลทุกคนนั้นจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ในตำแหน่งใดก็ตามทางสังคม 3. หลักการทั่วไปทางกฎหมายหรือสิทธิขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนนั้นเป็นผลมาจากคำวินิจฉัยของศาล มิใช่เกิดจากกระบวนการรับรองค้ำประกันพิเศษของรัฐธรรมนูญ (จรัญ โฆษณานันท์, 2550 อ้างใน สถาบันพระปกเกล้า, 2561; 2563)

3.1.3 การมีทุนทางสังคม

การมีทุนทางสังคม หมายถึง การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม (Social inclusion) ซึ่งเป็นหนึ่งในมิติของคุณภาพสังคม (Social quality) โดยการยอมรับการเป็นสมาชิกของสังคมนั้นหมายรวมถึงการร่วมเป็นสมาชิกขององค์กร กลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ในชุมชน ความสามารถในการเข้าถึงบริการสังคม ทรัพยากรต่าง ๆ โดยมีความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน (Beck และคณะ, 1998 อ้างใน สถาบันพระปกเกล้า, 2553; 2563) รวมถึง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คนขึ้นไป และเครือข่ายทางสังคมของปัจเจกชน (Adler and Kwon, 2002; Flap and De Graaf, 1986; Coleman, 1988; สถาบันพระปกเกล้า, 2563) นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง การเชื่อมั่นกันและกัน ได้แก่ เชื่อมมั่นในบุคคลใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็น ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่นที่ติดต่อด้วย ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมอีกทางหนึ่งด้วย (สถาบันพระปกเกล้า, 2564)

3.1.4 การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ

การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ เป็นอีกหนึ่งมิติประกอบของคุณภาพสังคม โดยมีความสัมพันธ์กับคาคัดหวังของประชาชน และประสิทธิภาพของหน่วยงาน หรือ สถาบันนั้น ๆ เช่น การที่ประชาชนนั้นจะเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐหรือไม่ ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานนั้น โดยประชาชนจะเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐ หากหน่วยงานของรัฐนั้นมีผลปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในทางตรงกันข้าม หากหน่วยงานของรัฐนั้นไม่มีผลปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ประชาชนก็มีแนวโน้มที่จะไม่เชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐเช่นกัน (สถาบันพระปกเกล้า, 2564)

นอกจากปัจจัยในด้านผลลัพธ์การทำงานของหน่วยงานรัฐที่มีผลต่อความเชื่อมั่นทางสถาบันของประชาชน ยังมีปัจจัยด้านสังคมและประชากร เช่น ความก้าวหน้าและการพัฒนาสังคม พบว่า มีผลกระทบต่องิตทางความเชื่อมั่นเชิงสถาบันของประชาชน โดยยิ่งมีการพัฒนาในสังคมมาก ประชาชนจะยิ่งเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐมากตามไปด้วย ในทางกลับกัน ถ้าประเทศมีสภาพเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงก็ย่อมส่งผลให้ประชาชนเชื่อมั่นต่อหน่วยงานรัฐลดลงด้วยเช่นกัน (สถาบันพระปกเกล้า, 2564)

3.1.5 การสนับสนุนประชาธิปไตย

การสนับสนุนประชาธิปไตยเป็นสิ่งเดียวที่อาจเกิดขึ้นได้หากมีความชอบธรรมทางการเมือง ความชอบธรรมทางการเมืองจะทำให้ฝ่ายที่มีอำนาจปกครองมีสิทธิทางศีลธรรมในการปกครอง รวมถึงระบบต่าง ๆ ทางการเมืองทั้งหมดต้องมีความชอบธรรม โดยความชอบธรรมทางการเมืองนั้นมีความสำคัญอย่างมากสำหรับระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาธิปไตยต้องมีรากฐานมาจากหลักนิติธรรมและการยอมรับคำสั่งจากประชาชน หากไม่มีความเชื่อมั่นในรัฐบาลที่กำลังปฏิบัติหน้าที่แล้ว ย่อมจะเกิดความขัดแย้งและความรุนแรงอย่างแน่นอน (Diamond, 1999: 69)

สำหรับในการศึกษานี้ การสนับสนุนต่อประชาธิปไตย หมายถึง ระดับของประชามติที่ยึดถือว่าประชาธิปไตยเป็นระบบที่เหมาะสมที่สุดในการปกครองประชาชนโดยองค์รวม (ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมเหหมัต, 2557; สถาบันพระปกเกล้า, 2564) หรือการไม่ยอมรับการปกครองในรูปแบบอื่น ได้แก่ การปกครองโดยผู้นำที่เข้มแข็ง โดยยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศ การมีทหารปกครองประเทศ และการปกครองโดยผู้เชี่ยวชาญ และยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภา

3.1.6 การต่อต้านทุจริต

คำว่า “ทุจริต (corruption)” หมายถึง การละเมิดผลประโยชน์ส่วนรวมเพื่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Rogow และ Lasswell, 1977) การใช้อำนาจที่ได้มาในทางที่ผิดเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน (Transparency International, 2000) หรือการใช้อำนาจของรัฐไปในทางที่แสวงหา

ประโยชน์ให้ตนและพวกพ้อง (สถาบันพระปกเกล้า, 2557; 2563) เป็นต้น Del Dickson (2014) ได้กล่าวว่า การทุจริตหากเกิดขึ้นในระบบประชาธิปไตยจะสร้างผลกระทบทางลบน้อยกว่าการทุจริตที่เกิดขึ้นในระบบที่ควบคุมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ เพราะการมีระบบตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจของรัฐ การมีเสรีภาพของสังคมในการที่จะพูด แสดงความเห็น ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้รัฐดำเนินการด้วยความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

การทุจริตในสังคมมีหลายประเภทซึ่งบางครั้งประชาชนอาจมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเป็นเรื่องปกติในสังคม แต่การสร้างลักษณะนิสัยเช่นนี้อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศก็ได้ เช่น การจ่ายเงินแป๊ะเจี๊ยะ การโกงข้อสอบ การใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเข้าทำงาน การรับสินบนหรือจ่ายสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ การละเว้นการเอาผิดผู้ที่ทุจริต หรือแม้แต่การไม่ต่อต้านการไม่ทำอะไรเลยก็เท่ากับว่าเรามีส่วนยอมรับการทุจริตไปในตัวด้วย

3.1.7 การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นหลักสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามมาตรา 133 (3) การบัญญัติให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรากฎหมายด้วยการร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอข้อเสนอนั้นต่อประเด็นการรับฟังความคิดเห็นหลักการของร่างพระราชบัญญัติหรือต่อตัวร่างพระราชบัญญัติก่อนเข้าสู่กระบวนการตราพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 77 เป็นต้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560)

อย่างไรก็ดี สิ่งสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การสร้างตระหนักรู้และตระหนักในสิทธิของตน นอกจากนี้ การให้ความรู้เข้าใจต่อประชาชนจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมกระบวนการบริหารและตัดสินใจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอยู่บนฐานของความเป็นอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถที่จะกระทำ และมีความเต็มใจที่จะกระทำด้วย (อรทัย ก๊กผล, 2552; สถาบันพระปกเกล้า, 2563) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ ร่วมคิดค้นหาปัญหา ออกแบบการแก้ปัญหา ร่วมติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญ การพัฒนาช่องทางสื่อสารไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีต่าง ๆ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะยิ่งทำให้เพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น (Hollie Russon Gilman, 2016; สถาบันพระปกเกล้า, 2563) ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องครอบคลุมประชาชนในทุกพื้นที่ ทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งต้องครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนด้วย เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกคน และเพื่อสะท้อนความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างแท้จริง (Galstyan, 2019; สถาบันพระปกเกล้า, 2563)

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. การมีส่วนร่วมแบบที่ ทำกันทั่วไป (conventional political participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่ค่อนข้างเป็นทางการ และเป็นรูปแบบเดิม ๆ ผู้มีอำนาจยังคงปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลและยังมีการใช้อำนาจในทางที่ผิด และไม่ได้ดูแลประชาชนอย่างทั่วถึง และ 2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป (unconventional political participation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ไม่เป็นทางการ ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบหรือกติกาของสังคม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ขัดต่อกฎหมาย เช่น การเข้าร่วมชุมนุม ประท้วง การใช้ความรุนแรง เป็นต้น (ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชชดี แสงมเหษณ์, 2557; สถาบันพระปกเกล้า, 2563)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ยึดหลักความสมัครใจ มักจะส่งอิทธิพลต่อ ผู้กำหนดนโยบาย หากแต่บางครั้งอาจจะสำเร็จหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเป็นการกดดันให้รัฐบาลตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมนี้จะนำไปตามกฎหมายหรือไม่เป็นไปตามกฎหมายก็ได้ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การบริจาคเงิน การเข้าร่วมพรรคการเมือง การติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ การประท้วง การเป็นอาสาสมัคร การลงนามที่เกี่ยวข้อง การซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง หรือแม้กระทั่งการประท้วง ด้วยการฆ่าตัวตาย (Uhlener, 2001; จุฬารัตน เต็มผล, 2561; Deth, 2016; สถาบันพระปกเกล้า, 2563)

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีการกล่าวถึงทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น โดยทัศนคติดังกล่าวจะเป็นการจัดการความขึ้นชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นการประเมินภายใต้ความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ของตนเองและบริบทของสังคม (สถาบันพระปกเกล้า, 2563) ซึ่งทิศทางการประเมินมี 2 ทิศทาง คือ ทางบวก และ ทางลบ และความรุนแรงของการรู้สึกก็แตกต่างกันไปด้วย (Haddock & Maio, 2008)

ทั้งนี้ มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนว่าส่งผลมาจากทัศนคติ และการให้คุณค่าของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติในทางบวกหรือทางลบ รวมถึงการสร้างความเชื่อมั่นก็ส่งผลด้วย (Saad & Salman, 2013; Magni, 2015) อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาพบว่า หากประชาชนรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจกับสถานการณ์ของบ้านเมือง จะส่งผลให้พวกเขาให้ความสนใจ เรื่องการเมืองน้อยลง แต่ก็มีส่วนที่ทำให้พวกเขาออกมาต่อต้านกลุ่มพรรคการเมืองนั้น ๆ และ ไม่ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งได้เช่นกัน (Kiss & Hobolt, 2012)

ในขณะที่ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่าง ๆ รวมถึงความเชื่อมั่นต่อนักการเมือง และรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Hooghe & Marien, 2012; Saad & Salman, 2013) ซึ่งมีทั้งการแสดงออกในทางออนไลน์ แสดงความเห็นเกี่ยวกับการเมือง และการลงคะแนนเสียง

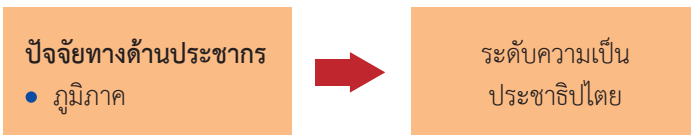
(Suh, Yee & Chang, 2013) แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคลนั้น ๆ ด้วย (Hooghe & Marien, 2012) นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในตัวสถาบันต่าง ๆ แล้ว การเชื่อมั่นในเครือข่ายทางสังคมถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกปัจจัยหนึ่ง โดยพบว่า ความใกล้ชิดในกลุ่มเพื่อน การสนทนากันในเมืองร่วมกัน รวมถึงการผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบากมาด้วยกันจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลด้วย (Lazer, Rubineau & Neblo, 2009)

ส่วนประเด็นเรื่องการทุจริตในทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยหากประชาชนเห็นว่ามีการทุจริตในทางการเมืองจะนำมาซึ่งการลดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการทำงานจิตอาสาของพรรคการเมือง การแสดงสัญลักษณ์ทางการเมือง และการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง เป็นต้น (Richardson, 2012)

เมื่อพิจารณาลักษณะทางประชากรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ผู้ชายมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง (Výrost & Bozogáňová, 2019) ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของผู้หญิงที่ก้าวเข้าสู่เส้นทางการเมือง พบว่า ในปี 2564 มีสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้หญิงประมาณร้อยละ 25 ในระดับโลก ในขณะที่ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้หญิงในรัฐสภาเพียงร้อยละ 14 เท่านั้น (UN Women, 2022) ส่วนปัจจัยด้านการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการรับรู้ การติดตามข่าวสารและทักษะในการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนด้วย (Výrost & Bozogáňová, 2019) โดยเฉพาะเมื่อศึกษาเฉพาะผู้หญิง พบว่า หากเป็นผู้ที่โอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างผู้ที่อาศัยในเขตเมือง จะมีแนวโน้มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตชนบท (Dim & Asomah, 2019) ในขณะที่ปัจจัยด้านอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเช่นกัน โดยผู้ที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า (Bourne, Pryce, Davis, Francis & Coleman, 2017)

3.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีระดับความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ซึ่งได้มีการทบทวนวรรณกรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ออกแบบตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

ภาพ 3.2 แสดงกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับระดับความเป็นประชาธิปไตย

บทที่ 4 ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ปี พ.ศ. 2565

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยประกอบด้วยผลการศึกษาในภาพรวม จำนวน 5 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ 3) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม 4) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย 5) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 6) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีทุนทางสังคม 7) ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ และ 8) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการต่อต้านการทุจริต รายละเอียดดังนี้

4.1 ลักษณะของข้อมูลทั่วไป

4.1.1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ

- เพศและอายุ

ผู้ตอบสัมภาษณ์เป็นชาย ร้อยละ 48.9 และหญิง ร้อยละ 51.1 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่าเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 18 – 29 ปี ร้อยละ 13.6 อายุระหว่าง 30 – 39 ปี ร้อยละ 17.1 อายุระหว่าง 40 – 49 ปี ร้อยละ 22.5 อายุระหว่าง 50 – 59 ปี ร้อยละ 23.9 ส่วนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 22.9 ดังตารางที่ 4.1

ตาราง 4.1 แสดงร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และอายุ เป็นรายภาค

ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กรุงเทพมหานคร	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
▶ เพศ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ชาย	48.9	48.2	48.6	50.0	48.6	49.3
หญิง	51.1	51.8	51.4	50.0	51.4	50.7
▶ อายุ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
18 - 29 ปี	13.6	14.8	14.7	11.9	13.1	12.6
30 - 39 ปี	17.1	19.3	19.3	14.5	14.5	18.1
40 - 49 ปี	22.5	22.2	23.0	21.1	22.4	24.2
50 - 59 ปี	23.9	21.7	21.9	25.8	27.3	22.7
60 - 75 ปี	19.3	19.3	17.8	22.7	19.6	17.8
มากกว่า 75 ปี	3.6	2.7	3.3	4.0	3.1	4.6

- **ระดับการศึกษา**

ส่วนระดับการศึกษานั้น พบว่า ผู้ตอบสัมภาษณ์ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 2.4 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 35.9 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 16.5 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 20.8 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. หรือเทียบเท่า ร้อยละ 7.3 ปริญญาตรี ร้อยละ 15.3 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.8

- **อาชีพ**

อาชีพของผู้ตอบสัมภาษณ์ พบว่า ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน ร้อยละ 4.1 นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ร้อยละ 3.6 ข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 2.6 แม่บ้าน ร้อยละ 11.0 เกษตรกร ร้อยละ 20.0 รับจ้างเอางานมาทำที่บ้าน ร้อยละ 0.8 ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ร้อยละ 13.9 รับจ้างทั่วไป/คนงาน ร้อยละ 12.0 พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน ร้อยละ 16.5 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรของรัฐ ร้อยละ 7.1 ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs) ร้อยละ 0.1 เจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง ร้อยละ 7.4 และอื่นๆ ร้อยละ 0.9

- **รายได้เฉลี่ยต่อเดือน**

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า มีการกระจายดังนี้ ไม่มีรายได้ ร้อยละ 8.9 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 3,001 บาท ร้อยละ 5.9 รายได้ฯ 3,001-5,000 บาท ร้อยละ 10.7 รายได้ฯ 5,001-7,000 บาท ร้อยละ 12.3 รายได้ฯ 7,001-10,000 บาท ร้อยละ 18.8 รายได้ฯ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 19.2 รายได้ฯ 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 11.9 รายได้ฯ 20,001-25,000 บาท ร้อยละ 5.7 และรายได้ฯ มากกว่า 25,000 บาท ร้อยละ 6.6

- **สถานภาพสมรส**

สำหรับสถานภาพสมรสของผู้ตอบสัมภาษณ์ พบว่า เป็นโสดไม่เคยแต่งงาน ร้อยละ 23.6 ผู้ที่แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 57.7 เคยแต่งงานแต่ปัจจุบันแยกกันอยู่ ร้อยละ 2.4 หย่า ร้อยละ 3.6 หม้าย ร้อยละ 7.9 และผู้ที่อยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงาน ร้อยละ 4.8

- **ภาษาที่ใช้**

ภาษาที่ใช้พูดประจำระหว่างสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบสัมภาษณ์ พบว่า ร้อยละ 52.9 ระบุว่าใช้ภาษาไทยกลาง ร้อยละ 8.3 ระบุว่าใช้ภาษาไทยล้านนา ร้อยละ 24.3 ระบุว่าใช้ภาษาไทยอีสาน ร้อยละ 10.0 ระบุว่าใช้ภาษาไทยใต้ ร้อยละ 2.0 ระบุว่าใช้ภาษายาวี มาเลย์ ร้อยละ 0.1 ระบุว่าใช้ภาษาจีน ร้อยละ 1.9 ระบุว่าใช้ภาษาชาวเขา และร้อยละ 0.5 อื่นๆ (เช่น พม่า เขมร อังกฤษ เวียดนาม เป็นต้น)

ตาราง 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพ เป็นรายภาค

ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ	ทั่ว ประเทศ	ภาค				
		กรุงเทพมหานคร	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้
▶ ระดับการศึกษา	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ไม่ได้รับการศึกษา	2.4	1.8	1.7	6.0	0.5	2.9
ประถมศึกษา	35.9	24.1	29.9	41.7	46.8	35.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	16.5	15.7	18.0	15.7	15.7	16.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	20.8	23.3	21.5	17.6	21.2	20.3
อนุปริญญา/ปวส./ปวท. หรือเทียบเท่า	7.3	9.0	9.4	5.6	4.4	7.4
ปริญญาตรี	15.3	23.2	17.0	12.1	10.4	16.2
สูงกว่าปริญญาตรี	1.8	2.9	2.4	1.2	1.0	1.2
อื่น ๆ	0.1	0.1
▶ อาชีพ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน ^{1/}	4.1	7.1	3.9	4.2	3.3	2.4
นักเรียน นิสิต นักศึกษา	3.6	4.7	3.4	3.0	3.9	3.0
ข้าราชการบำนาญ	2.6	2.9	3.1	2.2	2.1	2.4
แม่บ้าน	11.0	10.9	12.4	9.8	9.3	12.3
เกษตรกร	20.0	0.1	9.0	30.9	34.4	26.9
รับจ้างเอางานมาทำที่บ้าน	0.8	1.3	1.1	0.8	0.4	0.5
ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ	13.9	17.0	14.6	12.4	12.0	14.4
รับจ้างทั่วไป/คนงาน	12.0	14.1	11.1	13.8	12.1	8.9
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท เอกชน	16.5	27.9	25.5	7.4	6.6	12.9
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ องค์กรของรัฐ	7.1	4.8	5.5	7.5	10.4	7.4
ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs)	0.1	...	0.1	0.1	0.1	...
เจ้าของกิจการร้านค้า/ ธุรกิจขนาดกลาง	7.4	8.8	8.9	7.1	4.7	7.4
ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่
อื่น ๆ	0.9	0.4	1.4	0.8	0.7	1.5

หมายเหตุ : 1/ ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน ได้แก่ ผู้ไม่มีงานทำ รองาน และผู้ไม่ทำงานมีเงินเดือน ฯลฯ
... มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตาราง 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ สถานภาพสมรส ศาสนา และภาษาที่ใช้ เป็นรายภาค

ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ	ทั่ว ประเทศ	ภาค				
		กรุงเทพมหานคร	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
▶ รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ไม่มีรายได้	8.9	23.2	7.2	5.9	5.4	8.1
น้อยกว่า 3,001 บาท	5.9	0.6	6.2	7.5	8.1	4.4
3,001 - 5,000 บาท	10.7	1.7	6.5	15.1	18.9	9.7
5,001 - 7,000 บาท	12.3	3.9	8.4	19.1	17.3	11.9
7,001 - 10,000 บาท	18.8	13.3	16.3	22.9	21.2	20.8
10,001 - 15,000 บาท	19.2	23.7	23.8	13.9	14.2	19.9
15,001 - 20,000 บาท	11.9	16.7	15.7	7.2	6.4	13.6
20,001 - 25,000 บาท	5.7	9.0	7.0	3.9	3.5	5.5
มากกว่า 25,000 บาท	6.6	7.9	8.9	4.5	5.0	6.1
▶ สถานภาพสมรส	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
โสดไม่เคยแต่งงาน	23.6	34.2	27.0	19.0	19.1	19.0
แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน	57.7	46.7	51.8	63.4	65.5	61.4
เคยแต่งงานแต่ปัจจุบัน แยกกันอยู่	2.4	2.8	3.0	2.1	1.8	2.1
หย่า	3.6	4.1	3.6	3.5	3.4	3.1
หม้าย	7.9	5.5	7.9	8.7	7.7	9.2
อยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงาน	4.8	6.7	6.7	3.3	2.5	5.2
▶ ศาสนา	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
พุทธ	94.6	95.6	98.6	95.0	99.6	74.3
คริสต์	1.2	0.7	0.3	4.8	0.4	...
อิสลาม	4.2	3.6	1.0	0.1	...	25.6
ไม่นับถือศาสนา	...	0.1	0.1	0.1	...	0.1
▶ ภาษาที่ใช้	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ภาษาไทยกลาง	52.9	87.1	91.9	44.5	9.6	10.2
ภาษาไทยล้านนา	8.3	0.9	0.3	42.7	0.2	0.1
ภาษาไทยอีสาน	24.3	9.9	7.3	2.2	88.6	0.5
ภาษาไทยใต้	10.0	1.3	0.3	...	0.1	74.4
ภาษายาวี มาเลย์	2.0	0.2	14.8
ภาษาจีน	0.1	0.2	0.1	...
ภาษาชาวเขา	1.9	0.1	...	9.7	0.1	...
อื่น ๆ (พม่า เขมร อังกฤษ เวียดนาม)	0.5	0.3	0.2	0.9	1.3	...

หมายเหตุ : ... มีค่าน้อยกว่า 0.05

4.2 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

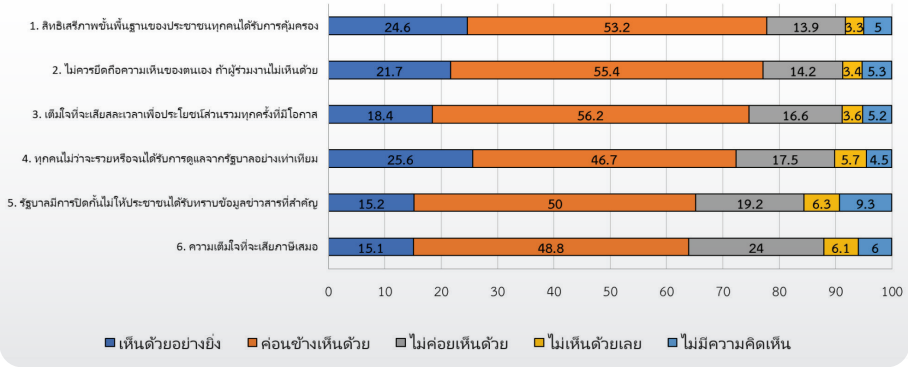
ผลการสำรวจในประเด็นเกี่ยวกับการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.8) ค่อนข้างเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ทุกคนได้รับการคุ้มครองอยู่ในสัดส่วนสูงกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือ ไม่ควรยึดถือความเห็นของตนเอง ถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 77.1) ประชาชนเต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส (ร้อยละ 74.6) ไม่ว่าจะรวยหรือจนได้รับการดูแลจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกัน (ร้อยละ 72.3) รัฐบาลมีการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ (ร้อยละ 65.2) และความเต็มใจที่จะเสียภาษีเสมอค่อนข้างเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งอยู่ในสัดส่วนน้อยสุด (ร้อยละ 63.9)

ตาราง 4.4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

ค่านิยมประชาธิปไตย สันติวิธี และการกระจายอำนาจ	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย เลย	ไม่มี ความคิดเห็น
ด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่						
1. สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครอง	100.0	24.6	53.2	13.9	3.3	5.0
		77.8				
2. ไม่ควรยึดถือความเห็นของตนเอง ถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วย	100.0	21.7	55.4	14.2	3.4	5.3
		77.1				
3. เต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส	100.0	18.4	56.2	16.6	3.6	5.2
		74.6				
4. ทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจนได้รับการดูแลจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียม	100.0	25.6	46.7	17.5	5.7	4.5
		72.3				
5. รัฐบาลมีการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ	100.0	15.2	50.0	19.2	6.3	9.3
		65.2				
6. ความเต็มใจที่จะเสียภาษีเสมอ	100.0	15.1	48.8	24.0	6.1	6.0
		63.9				

ด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

ภาพ 4.1 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

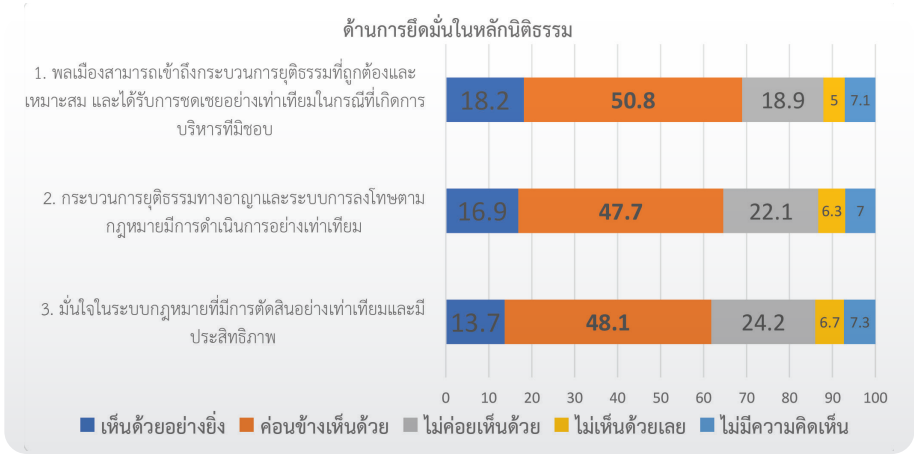
4.3 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

ผลการสำรวจในประเด็นเกี่ยวกับการยึดมั่นในหลักนิติธรรม พบว่า ประชาชน (ร้อยละ 69.0) ระบุว่าค่อนข้างเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งที่พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม ได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีข้อบอบอยู่ในสัดส่วนสูงกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบการลงโทษตามกฎหมาย มีการดำเนินการอย่างเท่าเทียม (ร้อยละ 64.6) และมั่นใจในระบบกฎหมายที่มีการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 61.8)

ตาราง 4.5 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	ไม่มีความคิดเห็น
ด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม						
1. พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีข้อบ	100.0	18.2	50.8	18.9	5.0	7.1
2. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบการลงโทษตามกฎหมาย มีการดำเนินการอย่างเท่าเทียม	100.0	16.9	47.7	22.1	6.3	7.0
3. มั่นใจในระบบกฎหมายที่มีการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ	100.0	13.7	48.1	24.2	6.7	7.3

ภาพ 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

4.4 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการมีทุนทางสังคม

ด้านการมีทุนทางสังคม ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพสังคม (Social quality) โดยตามองค์ประกอบของทุนทางสังคมของ Beck และคณะ (1997) ได้แยกมิติของคุณภาพสังคมซึ่งมีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็น 4 มิติ ได้แก่ ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic security) การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม (Social inclusion) ความสมานฉันท์ทางสังคม (Social cohesion) และการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน (Social empowerment) ซึ่งสำหรับการมีทุนทางสังคมในมิตินี้จะอยู่ภายใต้กรอบใหญ่ของความสมานฉันท์ทางสังคม ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่าง ๆ และการเชื่อมั่นกันและกัน นั่นคือ ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่อกัน

4.4.1 การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่าง ๆ

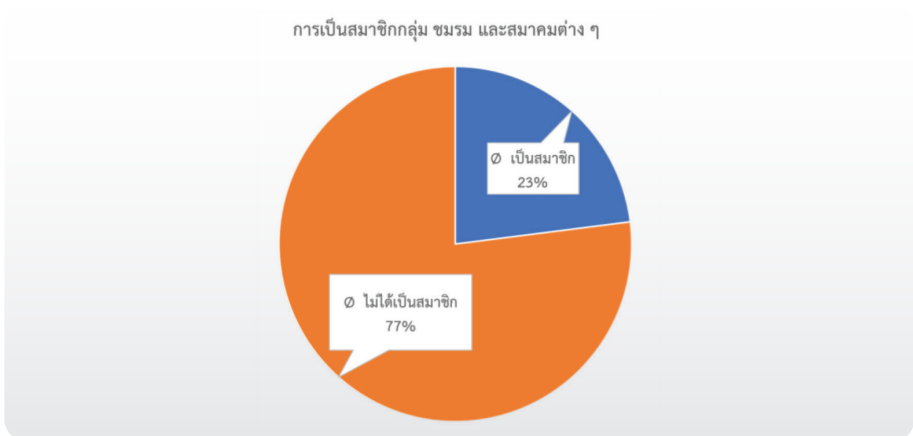
จากการสอบถามถึงการเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่าง ๆ ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนร้อยละ 23.0 ระบุว่า เป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่าง ๆ (ซึ่งในจำนวนนี้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 55.8 รองลงมาคือ กลุ่มแม่บ้าน ร้อยละ 14.6 และอาสาสมัคร ร้อยละ 10.0 ตามลำดับ) และร้อยละ 77.0 ระบุว่าไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย

ตาราง 4.6 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่าง ๆ	ร้อยละ
รวม	100.0
▶ เป็นสมาชิก	23.0
▶ ไม่ได้เป็นสมาชิก	77.0
.....	
ผู้ที่ เป็นสมาชิก ระบุกลุ่มสมาชิกที่เป็น ^{1/}	
● เกษตร	55.8
● แม่บ้าน	14.6
● อาสาสมัคร	10.0
● เศรษฐกิจ	8.6
● ครู ผู้ปกครอง	7.3
● นักเรียนเก่า นักศึกษานิสิตเก่า	6.0
● สันทนาการ	3.4
● ศาสนา	1.5
● กีฬา	1.5
● อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม	1.2
● อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1.1
● กลุ่มการเมือง	0.2
● พรรคการเมือง	0.1

หมายเหตุ : 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพ 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ

4.4.2 การเชื่อมั่นกันและกัน

1) ความเชื่อมั่นต่อบุคคลแวดล้อม

• ญาติ

ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 92.0 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมากต่อญาติ (ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 56.0 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น และร้อยละ 36.0 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก) ส่วนร้อยละ 6.4 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่นถึงไม่เชื่อมั่น (ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 5.4 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น และร้อยละ 1.0 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น) อีกร้อยละ 1.6 ไม่มีความคิดเห็น

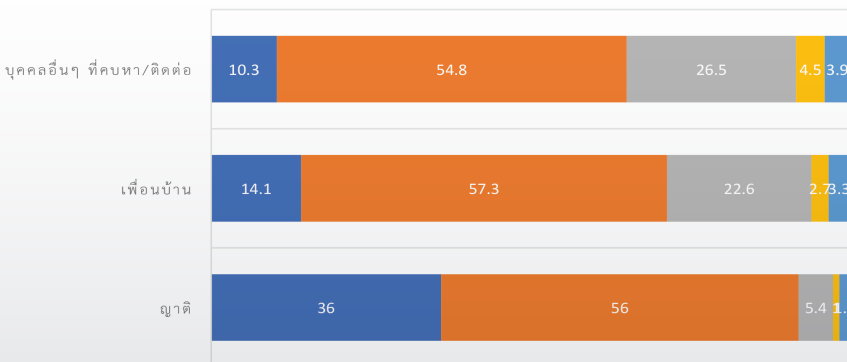
• เพื่อนบ้าน

ประชาชนร้อยละ 71.4 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมากต่อเพื่อนบ้าน (ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 57.3 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น และร้อยละ 14.1 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก) ส่วนร้อยละ 25.3 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่นถึงไม่เชื่อมั่น (ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 22.6 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น และร้อยละ 2.7 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น) อีกร้อยละ 3.3 ไม่มีความคิดเห็น

• บุคคลอื่นๆ ที่คบหา/ติดต่อ

ประชาชนร้อยละ 65.1 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมากต่อบุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่อ (ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 54.8 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น และร้อยละ 10.3 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก) ส่วนร้อยละ 31.0 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่นถึงไม่เชื่อมั่น (ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 26.5 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น และร้อยละ 4.5 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น) อีกร้อยละ 3.9 ไม่มีความคิดเห็น

■ เชื่อมมั่นมาก ■ ค่อนข้างเชื่อมั่น ■ ไม่ค่อยเชื่อมั่น ■ ไม่เชื่อมั่น ■ ไม่มีความคิดเห็น

ภาพ 4.4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อบุคคลแวดล้อม

4.5 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ

สำหรับความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งในการศึกษานี้ แบ่งหน่วยงานที่ออกเป็น 6 กลุ่มหน่วยงาน ได้แก่ รัฐสภา รัฐบาล ศาล ข้าราชการ ทหาร และตำรวจ การปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา ผลการศึกษามีดังนี้

4.5.1 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของรัฐสภา

สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐสภา ประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 37.5 เชื่อมั่นต่อการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ประกอบด้วย เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 3.4 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 34.1) ในขณะที่ผู้ที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 49.8 (ประกอบด้วย ไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 34.7 และ ไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 15.1) อีกร้อยละ 11.6 ระบุว่าไม่มีความคิดเห็น และ ร้อยละ 1.1 ระบุว่าไม่รู้จักร

ด้านความเชื่อมั่นต่อการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของวุฒิสภาน้อยกว่าการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีความเชื่อมั่น ร้อยละ 34.7 (ประกอบด้วย เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 3.2 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 31.5) ในขณะที่มีผู้ไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 50.5 (ไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 33.3 และ ไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 17.2) นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ไม่มีความคิดเห็น ร้อยละ 13.0 และไม่รู้จักร อีกร้อยละ 1.8

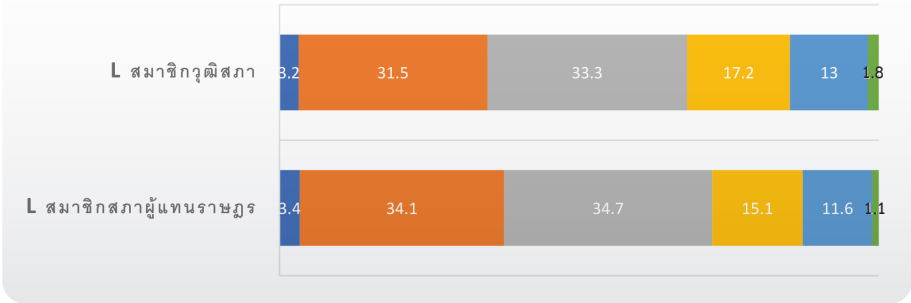
ตาราง 4.7 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐสภา

คณะบุคคล/สถาบัน/ หน่วยงานต่าง ๆ	ระดับการเห็นด้วย						
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย เลย	ไม่มี ความคิดเห็น	ไม่รู้จักร
● สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	100.0	3.4	34.1	34.7	15.1	11.6	1.1
		37.5					
● สมาชิกวุฒิสภา	100.0	3.2	31.5	33.3	17.2	13.0	1.8
		34.7					

■ เชื่อมมั่นมาก ■ ค่อนข้างเชื่อมั่น ■ ไม่ค่อยเชื่อมั่น ■ ไม่เชื่อมั่น ■ ไม่มีความคิดเห็น ■ ไม่รู้จัก

ภาพ 4.5 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล

4.5.2 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของรัฐบาล

สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) พบว่า ประชาชนร้อยละ 40.5 มีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของพลเอกประยุทธ์ โดยระบุว่า เชื่อมมั่นมากร้อยละ 4.9 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 35.6 ในขณะที่มีประชาชนที่ไม่ให้ความเชื่อมั่น ร้อยละ 49.3 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 31.1 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 18.2 ส่วนคนที่ไม่มีความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 9.8 และที่ระบุว่าไม่รู้จัก มีร้อยละ 0.4

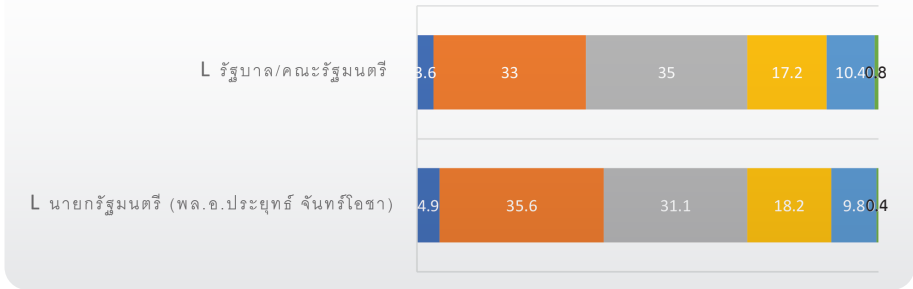
ในขณะที่ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล/คณะรัฐมนตรี พบว่า ร้อยละ 36.6 ระบุว่าเชื่อมั่น โดยมีร้อยละ 3.6 ตอบว่าเชื่อมั่นมากและร้อยละ 33.0 ตอบว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนประชาชนที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 52.2 โดยไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 35.0 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 17.2 ส่วนคนที่ไม่มีความคิดเห็นมีร้อยละ 10.4 และไม่รู้จักอีกร้อยละ 0.8

ตาราง 4.8 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่น
ต่อการทำงานของรัฐบาล

คณะบุคคล/สถาบัน /หน่วยงานต่าง ๆ	ระดับการเห็นด้วย						
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย เลย	ไม่มี ความคิดเห็น	ไม่รู้จัก
● นายกรัฐมนตรี (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา)	100.0	4.9	35.6	31.1	18.2	9.8	0.4
		40.5					
● รัฐบาล/คณะรัฐมนตรี	100.0	3.6	33.0	35.0	17.2	10.4	0.8
		36.6					

■ เชื่อมมั่นมาก ■ ค่อนข้างเชื่อมั่น ■ ไม่ค่อยเชื่อมั่น ■ ไม่เชื่อมั่น ■ ไม่มีความคิดเห็น ■ ไม่รู้จัก

ภาพ 4.6 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล

4.5.3 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของศาล

สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาล ซึ่งประกอบด้วย ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลยุติธรรม พบว่า ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลยุติธรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.3 โดยเชื่อมั่นมาก ร้อยละ 19.0 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 52.3 ในขณะที่ประชาชนที่ตอบไม่เชื่อมั่น มีร้อยละ 17.5 โดยไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 13.3 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 4.2 ทั้งนี้ มีผู้ที่ไม่แสดงความคิดเห็น ร้อยละ 9.1 และไม่รู้จักอีกร้อยละ 2.1

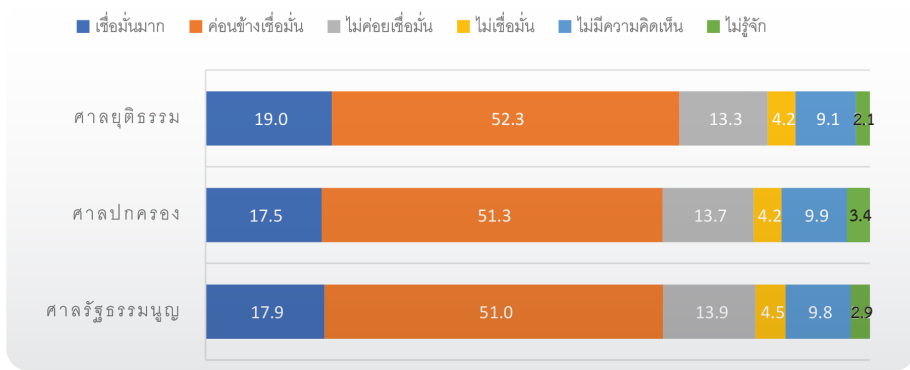
สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลปกครอง พบว่า ประชาชนร้อยละ 68.8 เชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลปกครอง โดยเชื่อมั่นมากร้อยละ 17.5 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 51.3 ส่วนคนที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 17.9 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 13.7 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 4.2 ในขณะที่ผู้ที่ไม่มีความเห็นมีร้อยละ 9.9 และอีกร้อยละ 3.4 ระบุว่าไม่รู้จักรศาลปกครอง

ส่วนความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ร้อยละ 68.9 มีความเชื่อมั่นโดยร้อยละ 17.9 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 51.0 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนคนที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 18.4 โดยร้อยละ 13.9 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น และร้อยละ 4.5 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ในขณะที่ร้อยละ 9.8 ระบุว่าไม่มีความเห็น และอีกร้อยละ 2.9 ระบุว่าไม่รู้จักรศาลรัฐธรรมนูญ

ตาราง 4.9 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาล

คณะบุคคล/สถาบัน /หน่วยงานต่าง ๆ	ระดับการเห็นด้วย						
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย เลย	ไม่มี ความคิดเห็น	ไม่รู้จักร
● ศาลยุติธรรม	100.0	19.0	52.3	13.3	4.2	9.1	2.1
● ศาลปกครอง	100.0	17.5	51.3	13.7	4.2	9.9	3.4
● ศาลรัฐธรรมนูญ	100.0	17.9	51.0	13.9	4.5	9.8	2.9

ภาพ 4.7 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาล

4.5.4 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ

ด้านความเชื่อมั่นต่อการทำงานของข้าราชการพลเรือน พบว่า ผู้ตอบร้อยละ 63.9 ให้ความเชื่อมั่น โดยร้อยละ 8.8 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 55.1 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 23.5 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 18.3 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 5.2 ในขณะที่ไม่มีความเห็นร้อยละ 10.4 และอีกร้อยละ 2.2 ระบุว่าไม่รู้จักร

สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของทหาร พบว่า ผู้ตอบร้อยละ 55.8 เชื่อมั่นต่อการทำงานของทหาร โดยร้อยละ 8.7 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 47.1 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 33.3 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 23.7 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 9.6 ในขณะที่ไม่มีความเห็นร้อยละ 9.8 และอีกร้อยละ 1.1 ระบุว่าไม่รู้จักร

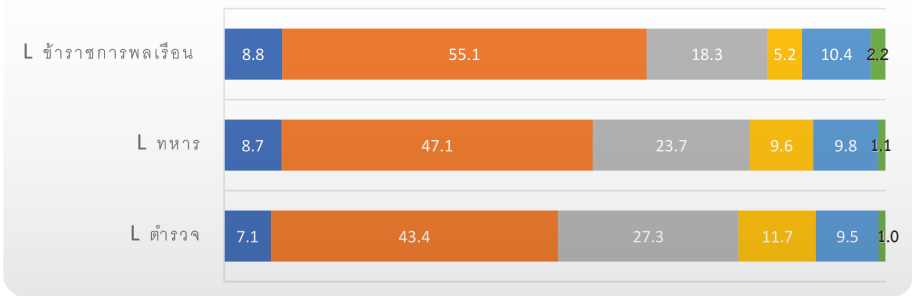
ส่วนความเชื่อมั่นต่อการทำงานของตำรวจ พบว่า ผู้ตอบร้อยละ 50.5 เชื่อมั่นต่อการทำงานของตำรวจ โดยร้อยละ 7.1 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 43.4 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 39.0 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 27.3 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 11.7 ในขณะที่ไม่มีความเห็นร้อยละ 9.5 และอีกร้อยละ 1.0 ระบุว่าไม่รู้จักร

ตาราง 4.10 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ

คณะบุคคล/สถาบัน /หน่วยงานต่าง ๆ	ระดับการเห็นด้วย						
	รวม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่รู้จักร
● ข้าราชการพลเรือน	100.0	8.8	55.1	18.3	5.2	10.4	2.2
● ทหาร	100.0	8.7	47.1	23.7	9.6	9.8	1.1
● ตำรวจ	100.0	7.1	43.4	27.3	11.7	9.5	1.0

■ เข้มมั่นมาก ■ ค่อนข้างเชื่อมั่น ■ ไม่ค่อยเชื่อมั่น ■ ไม่เชื่อมั่น ■ ไม่มีความคิดเห็น ■ ไม่รู้จัก

ภาพ 4.8 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ

4.5.5 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับหน่วยงานด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/อบต./กทม./เมืองพัทยา/สำนักงานเขต) และ สมาชิกสภาท้องถิ่น (ส.อบจ./สท./ส.อบต./สภ./สข.) พบว่า ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 64.7 โดยร้อยละ 11.0 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 53.7 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ในขณะที่ประชาชนที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 24.6 โดยร้อยละ 18.7 ระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น และร้อยละ 5.9 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ส่วนคนที่ตอบว่าไม่มีความเห็น มีร้อยละ 9.3 และอีกร้อยละ 1.4 ระบุว่าไม่รู้จักร

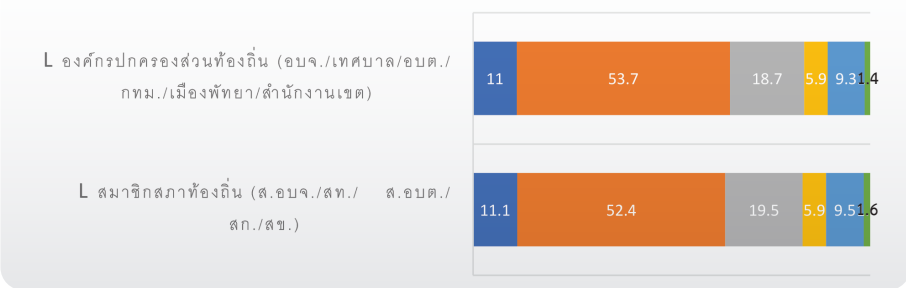
ส่วนความเชื่อมั่นต่อสมาชิกสภาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนร้อยละ 63.5 เชื่อมั่นต่อการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยร้อยละ 11.1 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 52.4 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ในขณะที่มีผู้ที่ไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 25.4 โดยร้อยละ 19.5 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่นและร้อยละ 5.9 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ส่วนคนที่ไม่มีความเห็นมีร้อยละ 9.5 และอีกร้อยละ 1.6 ระบุว่าไม่รู้จักรสมาชิกสภาท้องถิ่น

ตาราง 4.11 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะบุคคล/สถาบัน/หน่วยงานต่าง ๆ	ระดับการเห็นด้วย						
	รวม	เห็นด้วยอย่างยิง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่รู้จัก
● องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/อบต./กทม./เมืองพัทยา/สำนักงานเขต)	100.0	11.0	53.7	18.7	5.9	9.3	1.4
● สมาชิกสภาท้องถิ่น (ส.อบจ./สท./ส.อบต./สภ./สข.)	100.0	11.1	52.4	19.5	5.9	9.5	1.6

■ เชื่อมั่นมาก ■ ค่อนข้างเชื่อมั่น ■ ไม่ค่อยเชื่อมั่น ■ ไม่เชื่อมั่น ■ ไม่มีความคิดเห็น ■ ไม่รู้จัก

ภาพ 4.9 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น

4.5.6 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

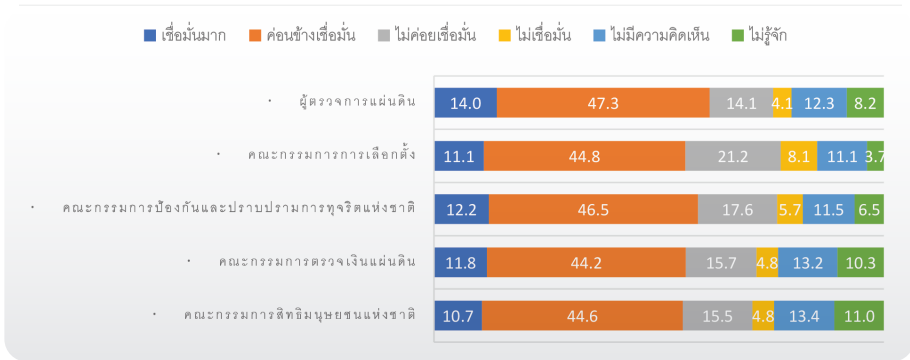
ในส่วนขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ คณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมาคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ร้อยละ 58.7 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ร้อยละ 56.5 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ร้อยละ 55.9 และ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร้อยละ 55.3

ในทางกลับกัน องค์กรที่ประชาชนไม่เชื่อมั่นมากที่สุด คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.3 รองลงมาคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ 23.3 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร้อยละ 20.3 อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่ไม่รู้จักองค์กรเหล่านี้ โดยมากที่สุด คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คิดเป็นร้อยละ 11.0 รองลงมา คือ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ร้อยละ 10.3 ตามลำดับ

ตาราง 4.12 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

คณะบุคคล/สถาบัน /หน่วยงานต่าง ๆ	ระดับการเห็นด้วย						
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย เลย	ไม่มี ความคิดเห็น	ไม่รู้จักร
● ผู้ตรวจการแผ่นดิน	100.0	14.0	47.3	14.1	4.1	12.3	8.2
● คณะกรรมการการเลือกตั้ง	100.0	11.1	44.8	21.2	8.1	11.1	3.7
● คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	100.0	12.2	46.5	17.6	5.7	11.5	6.5
● คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	100.0	11.8	44.2	15.7	4.8	13.2	10.3
● คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	100.0	10.7	44.6	15.5	4.8	13.4	11.0

ภาพ 4.10 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

4.6 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย

ผลการสำรวจในประเด็นเกี่ยวกับการสนับสนุนประชาธิปไตย พบว่า ในทั้ง 4 ประเด็นที่สอบถาม พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามน้อยกว่าร้อยละ 50.0 ระบุว่าค่อนข้างเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับ “ควรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้ง แล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ” คิดเป็นร้อยละ 25.8 รองลงมาคือ “การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้” คิดเป็นร้อยละ 24.1 “ควรยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภาและควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน” คิดเป็นร้อยละ 22.3 ขณะที่ประเด็นเกี่ยวกับ “ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ” นั้น ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามค่อนข้างเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 17.5 ตามลำดับ

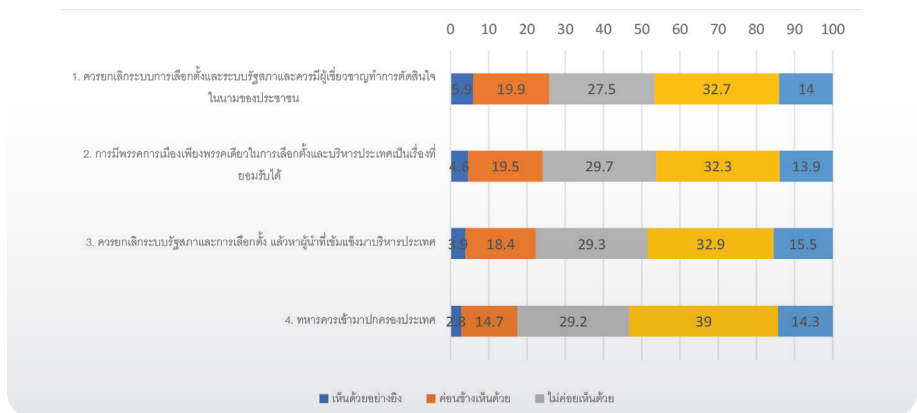
อย่างไรก็ตาม ประเด็นคำถามด้านการสนับสนุนประชาธิปไตยนั้นมีลักษณะความหมายในเชิงลบ ซึ่งระดับความเห็นด้วยตามที่กล่าวมาข้างต้นหมายถึง ยิ่งค่าความเห็นด้วยมาก จะยิ่งยอมรับ

ทางเลือกรูปแบบการปกครองอื่น ได้แก่ การปกครองโดยการมีผู้นำที่เข้มแข็ง โดยไม่ต้องมีการเลือกตั้งหรือรัฐสภา การมีระบบพรรคการเมืองเดียว การปกครองประเทศโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ และการมีรัฐบาลทหาร ตามลำดับ ซึ่งจากคะแนนดังกล่าว หมายความว่า ผู้ตอบยังคงให้การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการปกครองระบอบอื่น ๆ ดังนี้ ผู้ตอบไม่ยอมรับการปกครองในระบบทหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.2 รองลงมาคือ ไม่ยอมรับการปกครองประเทศโดยผู้เชี่ยวชาญ คิดเป็นร้อยละ 60.2 ไม่ยอมรับการปกครองโดยผู้นำที่เข้มแข็ง โดยไม่ต้องมีการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 62.2 และ ไม่ยอมรับระบบการมีพรรคการเมืองเดียว คิดเป็นร้อยละ 62.0 ตามลำดับ

ตาราง 4.13 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					ไม่มีความคิดเห็น
	รวม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	
ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย						
1. ควรยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภาและควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน	100.0	5.9	19.9	27.5	32.7	14.0
2. การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้	100.0	4.6	19.5	29.7	32.3	13.9
3. ควรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งแล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ	100.0	3.9	18.4	29.3	32.9	15.5
4. ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ	100.0	2.8	14.7	29.2	39.0	14.3

ภาพ 4.11 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย

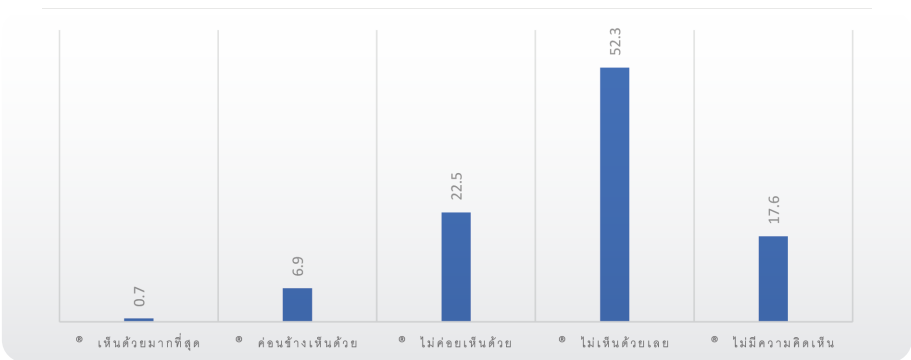

4.7 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการต่อต้านการทุจริต

เมื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาล ก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้” นั้น พบว่า ประชาชนร้อยละ 7.6 ระบุว่าเห็นด้วย (ซึ่งในจำนวนนี้เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 0.7 และค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 6.9) ส่วนร้อยละ 74.8 ระบุว่าไม่เห็นด้วย (ซึ่งในจำนวนนี้ไม่ค่อยเห็นด้วย ร้อยละ 22.5 และไม่เห็นด้วยเลย ร้อยละ 52.3) อีกร้อยละ 17.6 ไม่มีความคิดเห็นในเรื่องนี้ นั่นหมายความว่า ประมาณ 1 ใน 3 ของผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับการทุจริตในรัฐบาลเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงได้

ตาราง 4.14 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาล ก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้”

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบางครั้งการคอร์รัปชัน ในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้	ร้อยละ
รวม	100.0
● เห็นด้วยมากที่สุด	0.7
● ค่อนข้างเห็นด้วย	6.9
● ไม่ค่อยเห็นด้วย	22.5
● ไม่เห็นด้วยเลย	52.3
● ไม่มีความคิดเห็น	17.6

ภาพ 4.12 แสดงร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้”

4.8 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมเชิงพฤติกรรม และการมีส่วนร่วมเชิงทัศนคติ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเชิงพฤติกรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กระทำกันทั่วไป เช่น เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ครอบครัว หรือย่านที่อาศัย มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน ผู้มีบารมีและผู้นำทางความคิด และสื่อมวลชน นอกจากนี้ ยังมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป ได้แก่ ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น เขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์ เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน และใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง ในขณะที่การมีส่วนร่วมเชิงทัศนคติ ประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง ความสามารถของประชาชนในการเข้าใจด้านการเมืองการปกครอง และการพูดคุยเรื่องสถานการณ์ทางการเมืองกับครอบครัว ผลการศึกษาในแต่ละประเด็นมีดังนี้

4.8.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงพฤติกรรม

4.8.1.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป ซึ่งหมายถึง การเคยกระทำกิจกรรมการมีส่วนร่วม เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ครอบครัว ย่านที่อยู่อาศัย เจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐ ผลการสำรวจ พบว่า ประเด็นการติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการเคยกระทำกิจกรรมเพียงครั้งเดียวถึงมากกว่าหนึ่งครั้งมากที่สุด ร้อยละ 24.9 รองลงมาคือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนทางกฎหมายในทุกระดับ ร้อยละ 10.5 ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี ร้อยละ 4.8 ติดต่อกับผู้มีบารมี ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 4.6 และติดต่อกับสื่อมวลชนต่าง ๆ ร้อยละ 3.7

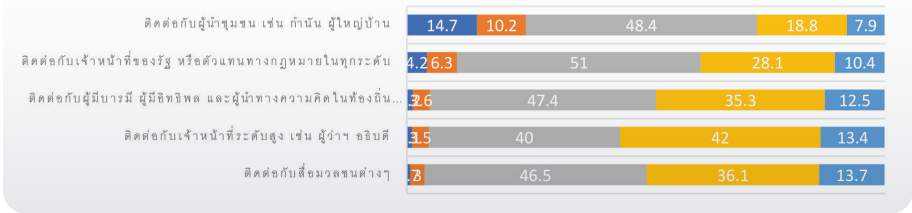
ตาราง 4.15 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลอื่น หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย หรือปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	มากกว่า 1 ครั้ง	1 ครั้ง	ไม่เคย แต่อาจทำ ถ้าจำเป็น	ไม่เคย จะไม่ทำเด็ดขาด	ไม่มีความคิดเห็น
1. ติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	100.0	14.7	10.2	48.4	18.8	7.9
		24.9				
2. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนทางกฎหมายในทุกระดับ	100.0	4.2	6.3	51.0	28.1	10.4
		10.5				
3. ติดต่อกับผู้มีบารมี ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	100.0	1.2	3.6	47.4	35.3	12.5
		4.8				

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	มากกว่า 1 ครั้ง	1 ครั้ง	ไม่เคย แต่อาจทำ ถ้าจำเป็น	ไม่เคย กระทำและ จะไม่ทำ เด็ดขาด	ไม่มี ความคิดเห็น
4. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี	100.0	1.1	3.5	40.0	42.0	13.4
5. ติดต่อกับสื่อมวลชนต่าง ๆ	100.0	0.7	3.0	46.5	36.1	13.7

■ มากกว่า 1 ครั้ง ■ 1 ครั้ง ■ ไม่เคยแต่อาจทำ ถ้าจำเป็น ■ ไม่เคยกระทำและจะไม่ทำเด็ดขาด ■ ไม่มีความคิดเห็น

ภาพ 4.13 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำได้ทำกันทั่วไป

4.8.1.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป ในรายงานฉบับนี้ หมายถึงการเคยกระทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมในฐานะของพลเมือง ได้แก่ ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น เขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์ เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน และใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง ผลการสำรวจ พบว่า ประเด็นร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่นมีการเคยกระทำกิจกรรมเพียงครั้งเดียวถึงมากกว่าหนึ่งครั้งมากที่สุด ร้อยละ 18.1 รองลงมาคือ ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์ ร้อยละ 5.3 ใช้การตั้งประเด็น หรือแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 5.2 เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน ร้อยละ 4.6 และใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง ร้อยละ 3.2

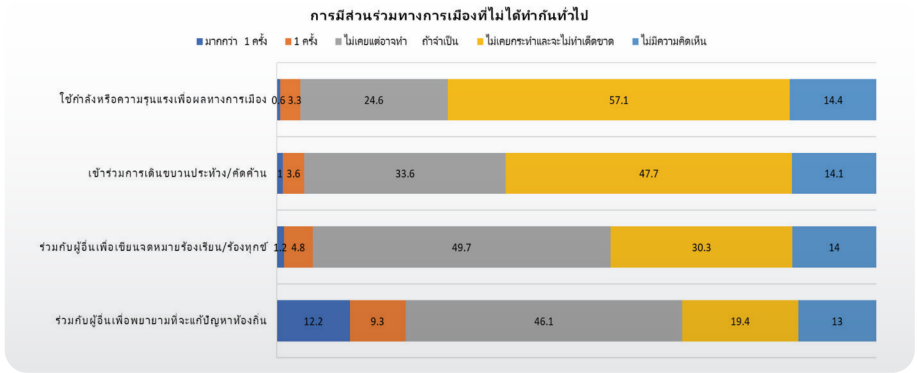
ตาราง 4.16 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความถี่ในการเข้าร่วมทำกิจกรรมในฐานะของพลเมืองในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	มากกว่า 1 ครั้ง	1 ครั้ง	ไม่เคย แต่อาจทำ ถ้าจำเป็น	ไม่เคย กระทำและ จะไม่ทำ เด็ดขาด	ไม่มี ความคิดเห็น
1. ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น	100.0	10.5	7.6	10.4	18.8	7.9
2. ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์	100.0	1.4	3.9	11.6	28.1	10.4

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	มากกว่า 1 ครั้ง	1 ครั้ง	ไม่เคย แต่อาจทำ ถ้าจำเป็น	ไม่เคย กระทำและ จะไม่ทำ เด็ดขาด	ไม่มี ความคิดเห็น
3. เข้าร่วมการเดินทางประท้วง/คัดค้าน	100.0	1.0	3.6	34.1	48.7	12.6
		4.6				
4. ใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง	100.0	0.6	2.6	25.4	58.6	12.8
		3.2				

ภาพ 4.14 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป

4.8.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงทัศนคติ

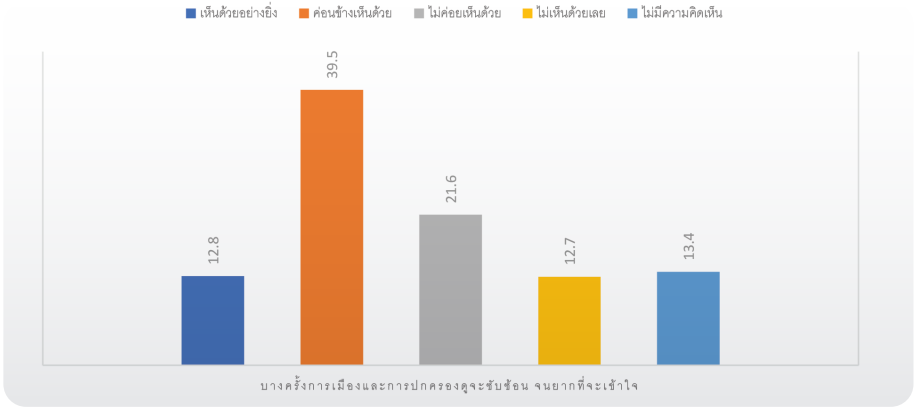
4.8.2.1 ทัศนคติต่อความสามารถที่จะเข้าใจการเมืองและการปกครองได้

ผลการสำรวจทัศนคติของผู้ตอบต่อความสามารถที่จะเข้าใจการเมือง การปกครองได้ ในคำถามที่ว่า “ท่านคิดว่า บางครั้งการเมืองและการปกครองดูจะซับซ้อนมากจนยากที่จะเข้าใจ” พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 52.3 เห็นด้วยและค่อนข้างเห็นด้วยกับประเด็นนี้ ในทางกลับกัน หมายความว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 47.7 เห็นด้วยว่าการเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่สามารถจะเข้าใจได้

ตาราง 4.17 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ “บางครั้งการเมืองและการปกครองดูจะซับซ้อนจนยากที่จะเข้าใจ”

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเลย	ไม่มีความคิดเห็น
บางครั้งการเมืองและการปกครองดูจะซับซ้อนจนยากที่จะเข้าใจ	100.0	12.8	39.5	21.6	12.7	13.4
		52.3				

ภาพ 4.15 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ “บางครั้งการเมืองและการปกครองดูจะซับซ้อนจนยากที่จะเข้าใจ”

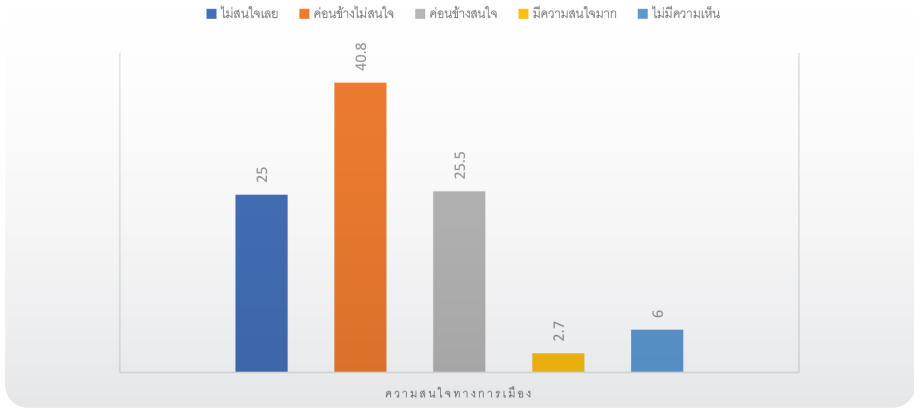
4.8.2.2 ความสนใจทางการเมือง

ผลการสำรวจ พบว่า ประชาชนร้อยละ 28.2 ระบุว่ามีความสนใจเรื่องการเมือง (โดยในจำนวนนี้ ร้อยละ 25.5 ระบุว่าค่อนข้างสนใจ และร้อยละ 2.7 ระบุว่ามีความสนใจมาก) ส่วนร้อยละ 65.8 ระบุว่าไม่สนใจ (โดยในจำนวนนี้ ร้อยละ 40.8 ระบุว่าค่อนข้างไม่สนใจ และร้อยละ 25.0 ระบุว่าไม่สนใจเลย) อีกร้อยละ 6.0 ระบุว่าไม่มีความเห็น

ตาราง 4.18 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อระดับความสนใจทางการเมือง

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	ไม่สนใจเลย	ค่อนข้างไม่สนใจ	ค่อนข้างสนใจ	ความสนใจมาก	ไม่สามารถตอบได้
ความสนใจทางการเมือง	100.0	25.0	40.8	25.5	2.7	6.0

ภาพ 4.16 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามความคิดเห็นต่อระดับความสนใจทางการเมือง

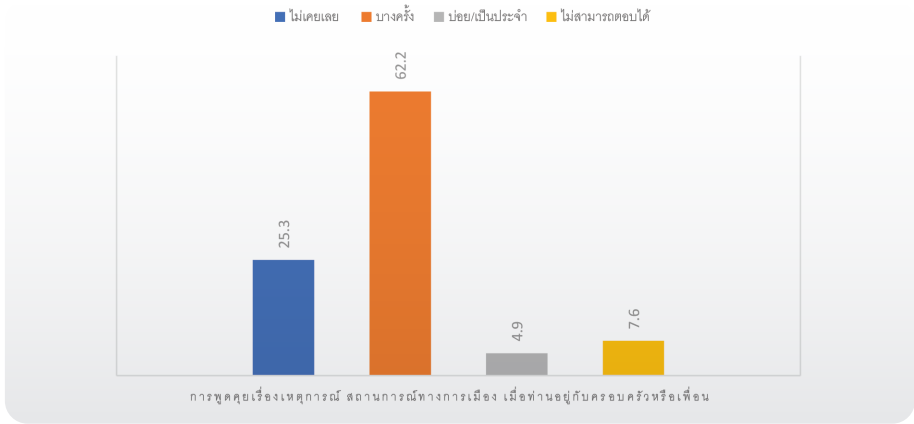
4.8.2.3 การพูดคุยเหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมืองกับครอบครัว

เมื่อสอบถามถึง “การพูดคุยเรื่องเหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมือง เมื่อท่านอยู่กับครอบครัวหรือเพื่อน” ผลการสำรวจ พบว่า ประชาชนร้อยละ 4.9 ระบุว่ามีการการพูดคุยเหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมืองกับครอบครัวบ่อย/เป็นประจำ ร้อยละ 62.2 ระบุว่าบางครั้ง ส่วนร้อยละ 25.3 ระบุว่าไม่เคยเลย และอีกร้อยละ 7.6 ระบุว่าไม่มีความเห็น

ตาราง 4.19 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อความถี่
ในการพูดคุยเหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมือง เมื่ออยู่กับครอบครัวหรือเพื่อน

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย					
	รวม	ไม่สนใจเลย	ค่อนข้างไม่สนใจ	ค่อนข้างสนใจ	ความสนใจมาก	ไม่สามารถตอบได้
การพูดคุยเรื่องเหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมือง เมื่อท่านอยู่กับครอบครัวหรือเพื่อน	100.0	25.3	62.2	4.9	7.6	6.0

ภาพ 4.17 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม การพูดคุยเรื่องเหตุการณ์ สถานการณ์ทางการเมือง เมื่อท่านอยู่กับครอบครัวหรือเพื่อน

บทที่ 5 ผลการประเมินตัวชี้วัดประชาธิปไตย เปรียบเทียบ ปี พ.ศ. 2560 - 2565

ในบทนี้จะนำเสนอผลการประเมินตัวชี้วัดประชาธิปไตย ทั้งในมิติหลักและมิตีย่อย ทั้งหมด 7 มิติ นอกจากนี้ ยังได้มีการเปรียบเทียบผลการสำรวจระหว่างปี 2560 ถึง 2565 เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยในบริบทของประเทศไทย รายละเอียดดังนี้

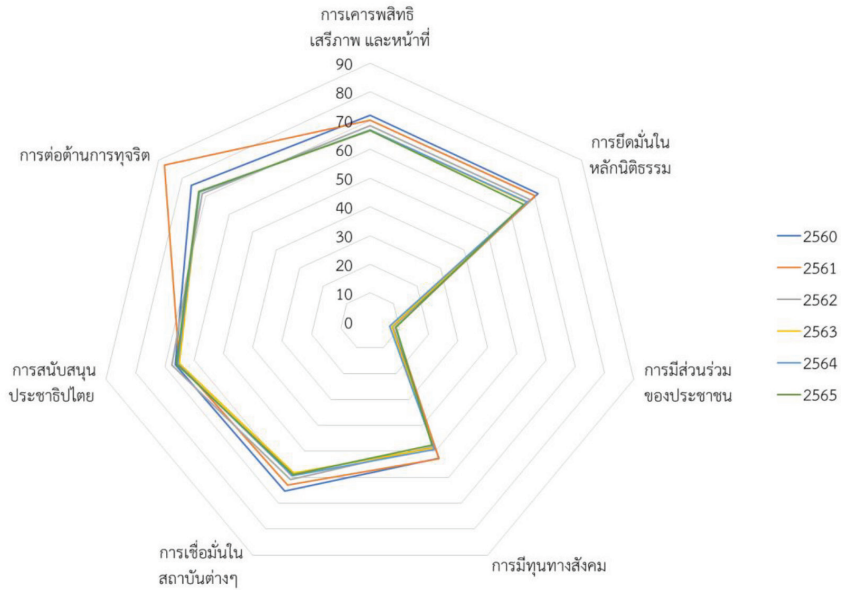
5.1 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ในภาพรวม

ผลการศึกษาจากคะแนนเต็ม 100 พบว่า ในปี 2565 ประชาธิปไตยของประเทศไทย มีคะแนน 55.7 ซึ่งถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2561 มีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงสุด โดยมีคะแนน 61.0 จากนั้นระดับคะแนนการประเมินจึงค่อย ๆ ลดลงจนเหลือ 55.3 คะแนนในปี 2564 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2565 สำหรับมิติตามตัวชี้วัดซึ่งความเป็นประชาธิปไตย มีทั้งหมด 7 มิติ ประกอบด้วย การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่การยึดมั่นในหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีทุนทางสังคม การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตย และการต่อต้านการทุจริต ผลการเปรียบเทียบการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย ปี พ.ศ. 2560 - 2565 มีดังนี้

ตาราง 5.1 แสดงผลการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ
เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2560 - 2565

มิติตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย	2560	2561	2562	2563	2564	2565
การต่อต้านการทุจริต	76.1	87.5	71.4	72.5	72.5	72.8
การยึดมั่นในหลักนิติธรรม	71.4	70.3	68	66.6	66.8	65.3
การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่	71.9	70.1	68.2	66.6	66.7	66.5
การสนับสนุนประชาธิปไตย	66.4	65	67.6	65.0	65.7	66.1
การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ	65.4	63.1	60.8	58.4	59.5	59.0
การมีทุนทางสังคม	52.7	52.8	48.2	48.6	49.2	47.5
การมีส่วนร่วมของประชาชน	7.7	8.7	8.6	7.4	6.6	8.7
ภาพรวม	59.2	61.0	58.4	55.0	55.3	55.7

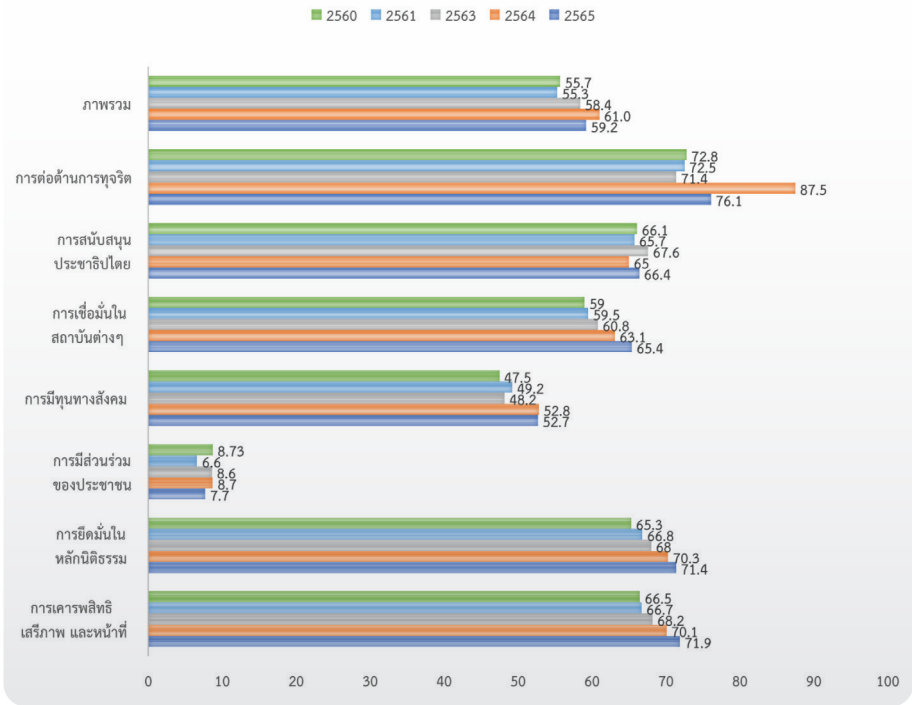

ภาพ 5.1 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ภาพรวม 7 มิติ

จากตาราง 5.1 และภาพ 5.1 เป็นการแสดงผลการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตย ในมิติหลักทั้งหมด 7 มิติ ได้แก่ การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ การยึดมั่นในหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีทุนทางสังคม การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตย และการต่อต้านการทุจริต ผลการศึกษาพบว่า มิติที่ได้รับการประเมินว่ามีคะแนนในระดับสูง คือ การต่อต้านการทุจริต มีคะแนน 72.8 รองลงมาคือ การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ มีคะแนน 66.5 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม มีคะแนน 65.3 และการสนับสนุนประชาธิปไตย มีคะแนน 66.1 ในขณะที่มิติที่มีคะแนนในระดับปานกลาง ได้แก่ การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มีคะแนน 59.0 และการมีทุนทางสังคม มีคะแนน 47.5 ส่วนมิติที่มีคะแนนในระดับน้อยมาก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมี 8.73 คะแนน

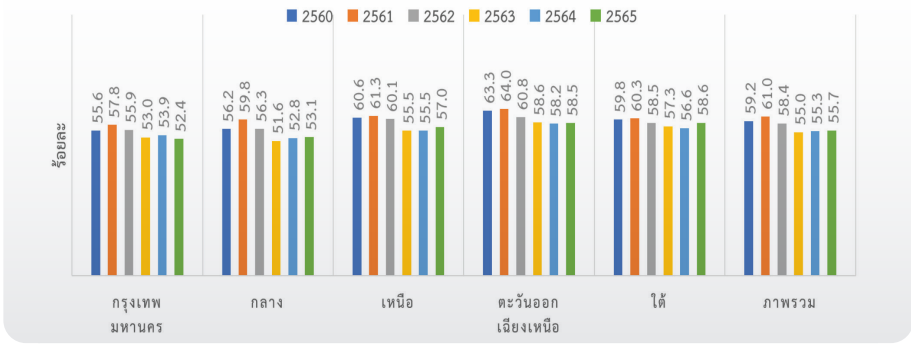

ภาพ 5.2 แสดงคะแนนการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ และภาพรวม

ทั้งนี้ ในการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยในภาพรวม พบว่า ในปี 2565 ระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยในสายตาของผู้ตอบอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีคะแนน 55.7 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงปี 2561 คะแนนการประเมินความเป็นประชาธิปไตยมีคะแนนสูงที่สุด มิติหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีคะแนนเพิ่มมากขึ้น มิติการต่อต้านการทุจริตซึ่งมีคะแนนสูงขึ้นจากปี 2560 กว่า 10 คะแนน อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 คะแนนการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยกลับลดลงเหลือ 58.4 คะแนน และยังคงพบว่าคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2563 ทั้งนี้ ในปี 2565 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2564

คะแนนระดับความเป็นประชาธิปไตย ปี 2560 - 2564 รายภาค

(Sig = .000)

ภาพ 5.3 แสดงคะแนนการประเมินตัวชี้วัด
ที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ และภาพรวม รายภาค

เมื่อพิจารณารายภาคถึงระดับความเป็นประชาธิปไตยในภาพรวม ปี 2565 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจากการสำรวจในแต่ละภูมิภาค ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่าประเทศไทยมีระดับความเป็นประชาธิปไตยในระดับปานกลาง โดยมีลำดับคะแนนดังนี้ ภาคใต้ มีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่ 58.6 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่ 58.5 ภาคเหนือ มีคะแนน 57.0 ภาคกลาง มีคะแนน 53.1 และ กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 52.4 ตามลำดับ

5.2 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย รายด้าน

5.2.1 ด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

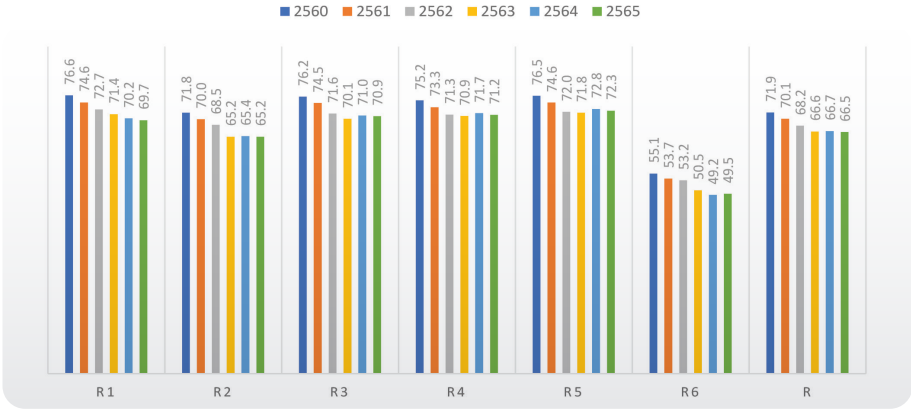
ตัวชี้วัดหลัก การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ (รหัส R)

รหัส	องค์ประกอบย่อย
R1	เสียสละเพื่อส่วนร่วม
R2	เสียภาษี
R3	มีสิทธิที่เท่าเทียม
R4	ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น
R5	ได้รับการคุ้มครองสิทธิ
R6	มีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล

ในมิติด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในภาพรวม ปี 2565 พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่าอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 66.5 และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นว่ามิตินี้จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ในระดับสูง คือ การที่ประชาชนได้รับ

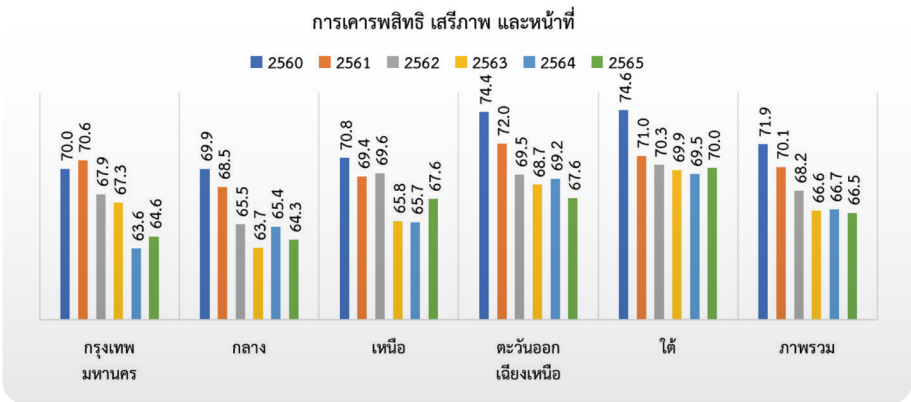

การคุ้มครองสิทธิ โดยมีคะแนน 72.3 รองลงมาคือ ยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น มีคะแนน 71.2 มีสิทธิที่เท่าเทียม มีคะแนน 70.9 เสียสละเพื่อส่วนรวม มีคะแนน 69.7 และ มีการเสียภาษี มีคะแนน 65.2 ส่วนมิตย้อยที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ การมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล โดยมีคะแนน 49.5

ภาพ 5.4 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ รายนมิตย้อย

แม้ว่าในภาพรวมจะมีคะแนนความเป็นประชาธิปไตยในระดับที่สูงแล้ว แต่มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2560 ถึงปี 2564 จาก 71.9 คะแนน เหลือ 66.6 คะแนนในปี 2563 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2564 ลดลงในปี 2565 ตามลำดับ

ภาพ 5.5 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย (Sig = .000)
ด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ รายนภาค

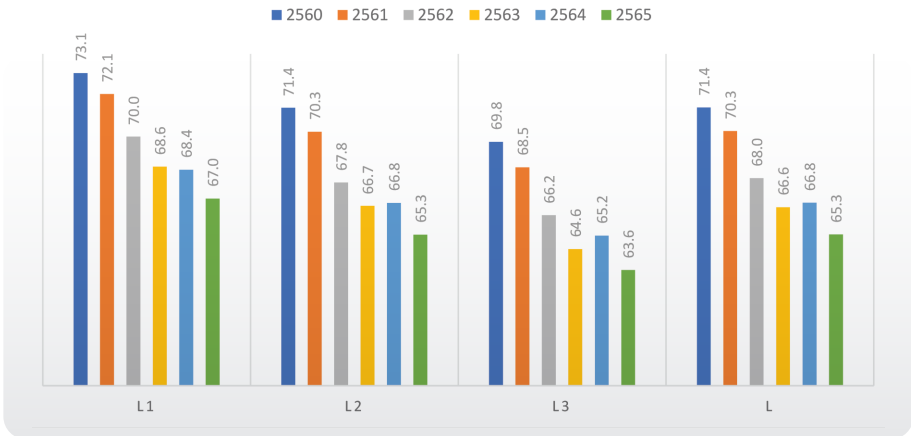
เมื่อพิจารณาผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในมิติการเคารพสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ในรายการ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในภาคใต้ให้คะแนนการเคารพสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่มากที่สุด โดยในปี 2565 มีคะแนน 70.0 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูง รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ มีคะแนน 67.6 เท่ากัน กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 64.6 และ ภาคกลาง มีคะแนน 64.3 ตามลำดับ

5.2 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

ตัวชี้วัดหลัก การยึดมั่นในหลักนิติธรรม (รหัส L)

รหัส	องค์ประกอบย่อย
L1	เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม
L2	มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม
L3	เชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย

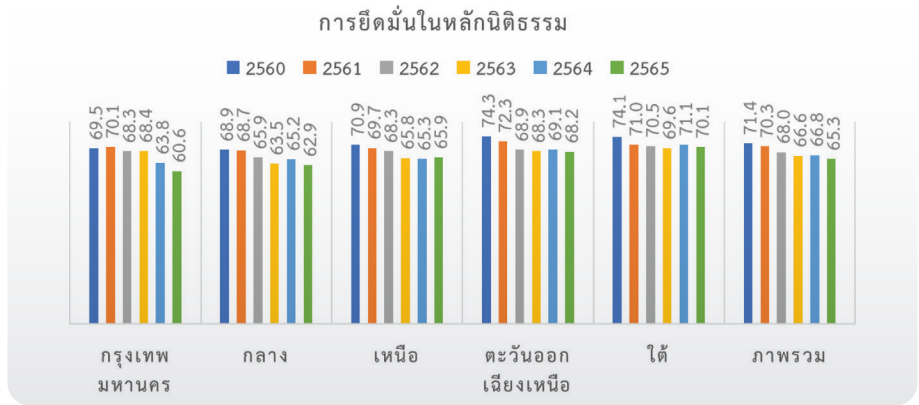
ในมิติด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรมในภาพรวม ปี 2565 พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 65.3 ซึ่งลดลงจากปี 2564 เล็กน้อย เมื่อพิจารณาในรายมิติย่อยพบว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นว่ามิติที่จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในระดับสูง คือ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม มีคะแนน 67.0 การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม มีคะแนน 65.3 และ ความเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย มีคะแนน 63.6

ภาพ 5.6 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม รายมิติย่อย

เมื่อพิจารณาแนวโน้มตั้งแต่ปี 2560 จะเห็นได้ว่ามีคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2564 โดยในปี 2560 มีคะแนน 71.4 และค่อย ๆ ลดลงเหลือ 66.6 คะแนนในปี 2563 อย่างไรก็ตาม คะแนนในมิตินี้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2564 และลดลงอีกครั้งในปี 2565

ภาพ 5.7 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม รายภาค (Sig = .000)

เมื่อพิจารณาผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในมิติการยึดมั่นในหลักนิติธรรม ในรายภาค พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในภาคใต้ให้คะแนนในด้านนี้มากที่สุด โดยในปี 2565 มีคะแนน 70.1 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนน 68.2 ภาคเหนือ มีคะแนน 65.9 ภาคกลาง มีคะแนน 62.9 และกรุงเทพมหานคร มีคะแนน 60.6 ตามลำดับ

5.2.3 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

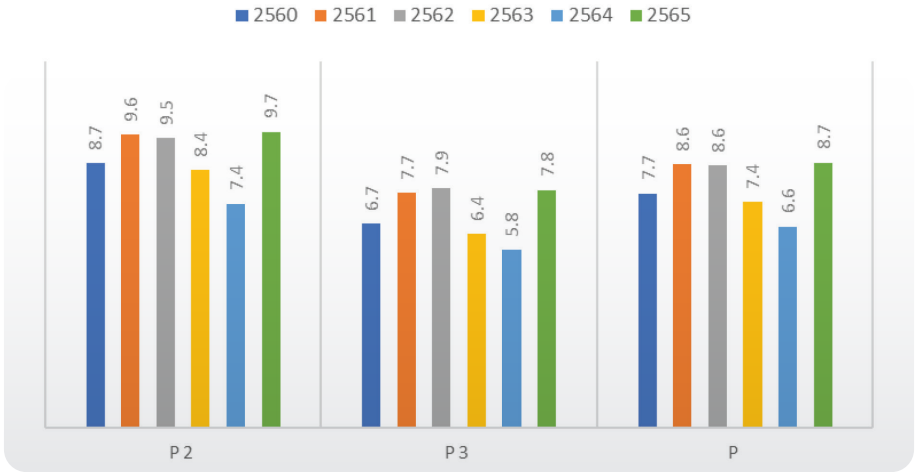
ตัวชี้วัดหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชน (รหัส P)

รหัส	องค์ประกอบย่อย
P2	การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ทำโดยทั่วไป
P3	การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำโดยทั่วไป

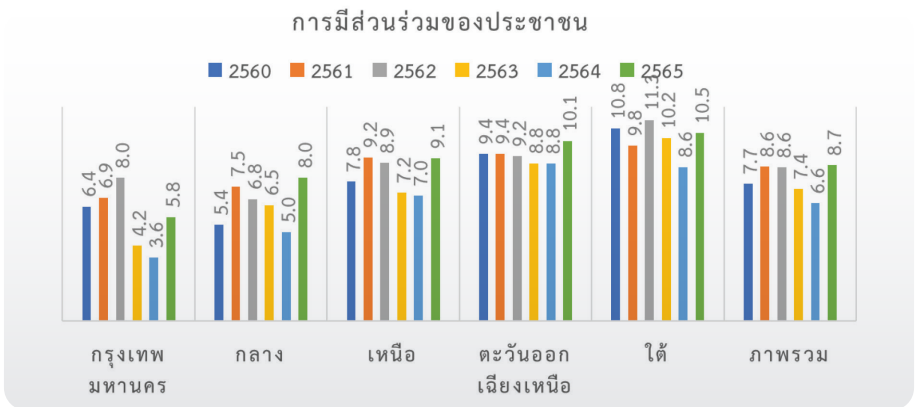
ในมิติการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งเป็น การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ทำกันทั่วไป ได้แก่ เมื่อมีปัญหา ประชาชนเคยติดต่อกับ 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือตัวแทนทางกฎหมายในทุกระดับ 2) เจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี 3) ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 4) ผู้มีบารมี, ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 5) สื่อมวลชนต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป ได้แก่ 1) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น 2) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน 3) ร่วมเดินขบวนคัดค้าน และ 4) ใช้ความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง

หากจะพิจารณาถึงแนวโน้มการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ 2560 ซึ่งในส่วนนี้จึงได้ทำการคำนวณคะแนนเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงพฤติกรรมเท่านั้นเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบได้ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป โดยประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีอยู่ในระดับน้อยมาก คือ 8.7 คะแนน และเมื่อพิจารณาในรายมิติน้อย ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันโดยทั่วไป และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป ซึ่งพบว่า มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยผู้ตอบมักจะเข้าร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไปมากกว่าแบบที่ไม่ได้ทำกันทั่วไปมาโดยตลอด

ภาพ 5.8 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รายมิติน้อย

ภาพ 5.9 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย (Sig = .000)
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รายภาค

เมื่อพิจารณาแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองรายภาค พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพิ่มขึ้นในทุกภาค โดยในปี 2565 ผู้ตอบภาคใต้ ให้คะแนนการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ 10.5 รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนน 10.1 ภาคเหนือ มีคะแนน 9.1 ภาคกลาง มีคะแนน 8.0 และ กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 5.8 ตามลำดับ

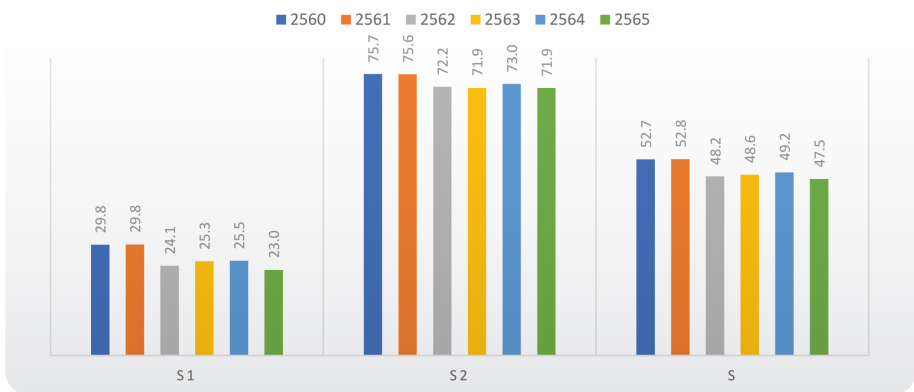
5.2.4 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีทุนทางสังคม

ตัวชี้วัดหลัก การมีทุนทางสังคม (รหัส S)

รหัส	องค์ประกอบย่อย
S1	รวมกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม
S2	เชื่อมั่นกันและกัน

ในมิติด้านการมีทุนทางสังคมประกอบด้วย มีการรวมกลุ่มหรือมีการเป็นสมาชิกกลุ่ม และมีความเชื่อมั่นกันและกัน ซึ่งอยู่ภายใต้มิติความสมานฉันท์ทางสังคมของการมีคุณภาพสังคมที่ดี โดยความเชื่อมั่นกันและกัน เป็นความเชื่อมั่นต่อบุคคลทั่วไปรอบ ๆ ตัวของผู้ตอบ ได้แก่ญาติเพื่อนบ้าน และบุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่อ ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า มีคะแนนด้านมีการมีทุนทางสังคมในระดับกลาง คือ 47.5 คะแนน

โดยในมิตีย่อยของการรวมกลุ่มหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนน 23.0 ในขณะที่ความเชื่อมั่นกันและกัน มี 71.9 คะแนน

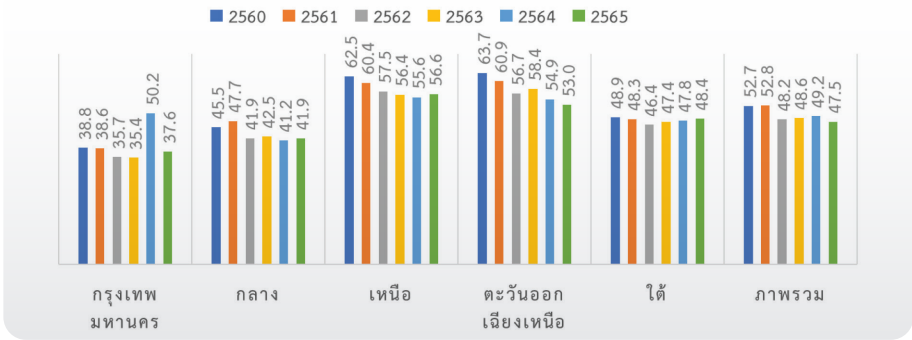

ภาพ 5.10 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีทุนทางสังคม

เมื่อพิจารณาในภาพรวมเปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2565 พบว่า ในช่วง 2 ปีแรก ระดับการมีทุนทางสังคมของประชาชนอยู่ในช่วง 52 คะแนน จากนั้น ในช่วงสองปีหลังคะแนนลดลงเหลือประมาณ 48 คะแนน และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในสองปีก่อนหน้า และมีคะแนนลดลงในปีล่าสุด

การมีทุนทางสังคม

ภาพ 5.11 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีทุนทางสังคม รายภาค (Sig = .000)

เมื่อพิจารณาภาพรวมของตัวชี้วัดด้านการมีทุนทางสังคมในรายภาค พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในภาคเหนือให้คะแนนกับการมีทุนทางสังคมมากที่สุด โดยมีคะแนน 56.6 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนน 53.0 ภาคใต้ มีคะแนน 48.4 ภาคกลาง มีคะแนน 41.9 และกรุงเทพมหานคร มีคะแนน 37.6 ตามลำดับ

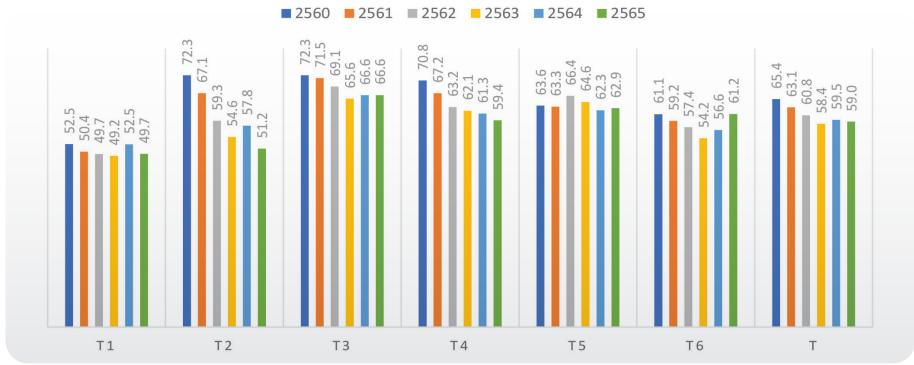
5.2.5 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ
ตัวชี้วัดหลัก การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ (รหัส T)

รหัส	องค์ประกอบย่อย
T1	เชื่อมั่นต่อรัฐสภา
T2	เชื่อมั่นต่อรัฐบาล
T3	เชื่อมั่นต่อศาล
T4	เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ
T5	เชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น
T6	เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

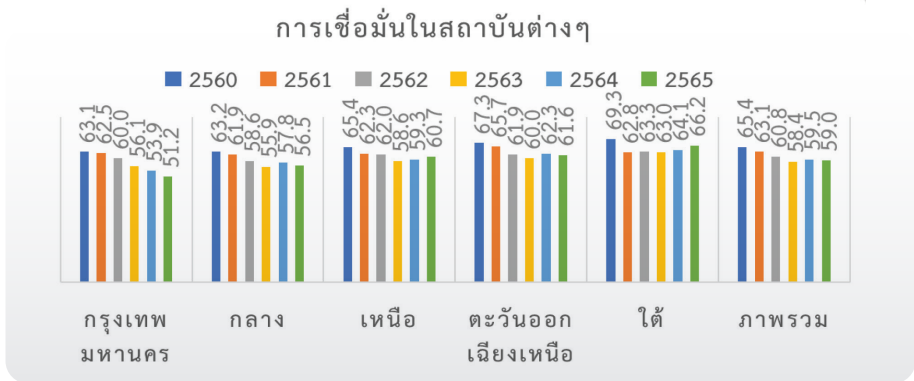
ในมิติด้านความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่าง ๆ ประกอบด้วย เชื่อมั่นต่อรัฐสภา เชื่อมั่นต่อรัฐบาล เชื่อมั่นต่อศาล เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ เชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น และเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ในภาพรวมพบว่า มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนน 59 และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเชื่อมั่นต่อศาลมากที่สุด โดยมีคะแนน 66.6 รองลงมาคือ เชื่อมั่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคะแนน 62.9

เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีคะแนน 61.2 เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร ตำรวจ มีคะแนน 59.4 เชื่อมั่นต่อรัฐบาล มีคะแนน 51.2 และ เชื่อมั่นต่อรัฐสภา น้อยที่สุด มีคะแนน 49.7

ภาพ 5.12 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ รายมิติย่อย

ภาพ 5.13 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย (Sig = .000) ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ รายภาค

เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ผู้ตอบในภาคใต้ มีความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มากที่สุด โดยมีคะแนน 66.2 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนน 61.6 ภาคเหนือ มีคะแนน 60.7 ภาคกลาง มีคะแนน 56.5 และกรุงเทพมหานคร มีคะแนน 51.2 ตามลำดับ

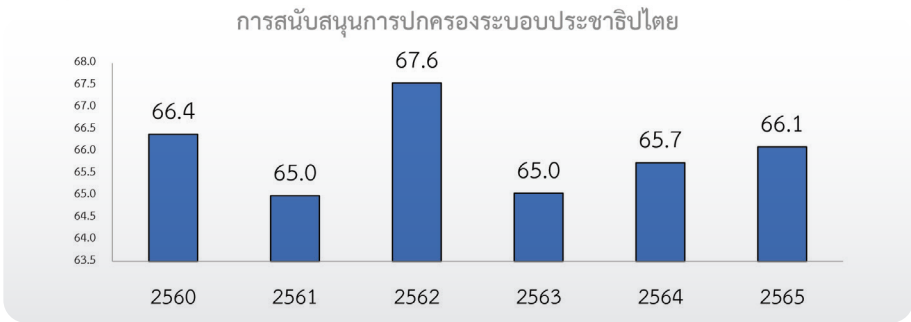

5.2.6 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย

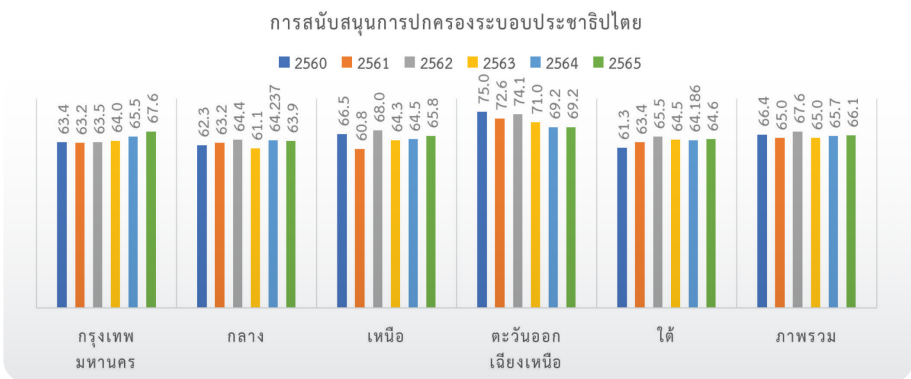
ตัวชี้วัดหลัก การสนับสนุนประชาธิปไตย (รหัส SP)

รหัส	องค์ประกอบย่อย
SP	สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ในมิติด้านการสนับสนุนประชาธิปไตยในภาพรวม พบว่า มีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนนอยู่ที่ 66.1 คะแนน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 – 2565 พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามให้คะแนนการสนับสนุนประชาธิปไตยน้อยลง โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ในปี 2561 และปี 2563 มีคะแนน 65.0 เท่ากัน ในขณะที่ปีที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ ปี 2562 มีคะแนน 67.6 คะแนน

ภาพ 5.14 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย รายมิติย่อย

ภาพ 5.15 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย รายภาค (Sig = .000)

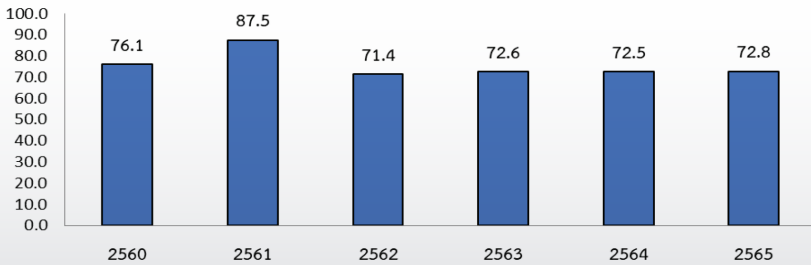
เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้คะแนนในมิติการสนับสนุนประชาธิปไตยมากที่สุด โดยมีคะแนน 69.2 คะแนน รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 67.6 ภาคเหนือ มีคะแนน 65.8 ภาคใต้ มีคะแนน 64.6 และ ภาคกลาง มีคะแนน 63.9 ตามลำดับ

5.2.7 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการต่อต้านการทุจริต ตัวชี้วัดหลัก การต่อต้านการทุจริต (รหัส A)

รหัส	องค์ประกอบย่อย
A	ไม่ยอมรับการทุจริต

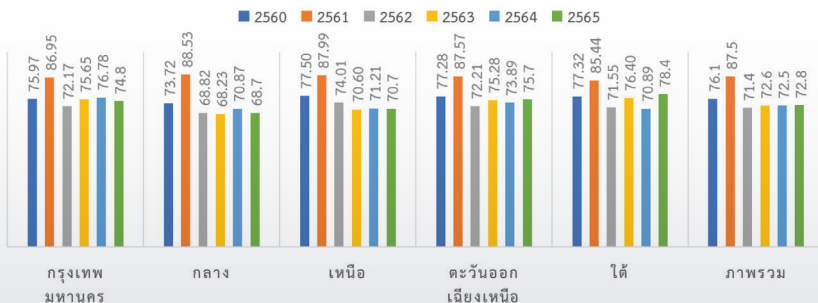
ในมิติด้านการต่อต้านการทุจริตในภาพรวม พบว่า เห็นว่ามีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 74.8 ซึ่งมีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับปี 2564 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบัน พบว่า จากปี 2560 ที่มีคะแนน 76.1 เพิ่มขึ้นเป็น 87.5 ในปี 2561 ซึ่งถือว่ามีความเพิ่มขึ้นกว่า 10 คะแนน แต่อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 พบว่ามีความต่ำที่สุดในรอบ 4 ปีคือ มีคะแนนลดลงเหลือ 71.4 คะแนน และเพิ่มขึ้นอีกในปี 2565

การต่อต้านการทุจริต

ภาพ 5.16 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการต่อต้านการทุจริต รายมิติย่อย

การต่อต้านการทุจริต

ภาพ 5.17 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย (Sig = .000)
ด้านการต่อต้านการทุจริต รายภาค

เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ในปี 2565 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในภาคใต้ต่อต้านการทุจริตมากที่สุด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนน 75.7 กรุงเทพมหานคร โดยมีคะแนน 74.8 ภาคเหนือ มีคะแนน 70.7 และภาคกลาง มีคะแนน 68.7 ตามลำดับ

5.3 สรุปผลการศึกษา

จากการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยในบริบทของสังคมไทยในมุมมองของประชาชน พบว่า ประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง โดยในปี 2565 มีคะแนน 55.7 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2564 เล็กน้อย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มของระดับความเป็นประชาธิปไตยตั้งแต่ปี 2560 พบว่า ในปี 2560 มีคะแนนอยู่ที่ 59.2 และเพิ่มขึ้นเป็น 61.0 คะแนน ในปี 2561 อย่างไรก็ตาม ระดับความเป็นประชาธิปไตยมีแนวโน้มที่ลดลงนับตั้งแต่ปี 2562 จนถึงปี 2564 คือมีคะแนน 58.4 และ 55.0 ตามลำดับ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2564 และ ปี 2565 เล็กน้อย

สำหรับมิติด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปี 2565 ที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยมีதிய่อยที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ การมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐ ซึ่งมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางคือในช่วง 50 คะแนน และน้อยกว่า 50 คะแนนในปี 2565 ในขณะที่มีதிய่อยอื่น ๆ มีคะแนนในช่วง 65 - 73 คะแนน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในรายภาคของมิตินี้ พบว่า ภาคที่มีคะแนนน้อยที่สุดในปี 2565 คือ ภาคกลาง ซึ่งลดลงจากปี 2564 ประมาณ 2 คะแนน ในขณะที่ภาคใต้มีคะแนนเพิ่มขึ้นจาก 69.5 คะแนน เป็น 70.0 คะแนน

สำหรับมิติการยึดมั่นในหลักนิติธรรม พบว่า ในภาพรวมมีคะแนนลดลงเล็กน้อย เช่นเดียวกับมีதிய่อย อย่างการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ความเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และเมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ภาคใต้มีคะแนนการยึดมั่นในหลักนิติธรรมมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในทางกลับกัน ภาคที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร

ด้านการมีทุนทางสังคม ประกอบด้วยการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมและการเชื่อมั่นกันและกัน ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อบุคคลใกล้ชิดมากที่สุด นั่นคือ ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่นที่ติดต่อ ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2564 พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีทุนทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น แต่ลดน้อยลงในปี 2565 เมื่อพิจารณาในรายมีதிய่อย ประชาชนมีความเชื่อมั่นกันและกันลดลงรวมถึงเรื่องของการรวมกลุ่มที่ลดลงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ผู้ตอบในภาคเหนือมีทุนทางสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในทางกลับกัน ผู้ตอบในกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่มีทุนทางสังคมน้อยที่สุดในปี 2565 โดยมีคะแนน 37.6 คะแนน

สำหรับมิติความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล ศาล ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยในภาพรวมมีคะแนนในระดับปานกลาง คือ 59 คะแนน และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า ประชาชนเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลมากที่สุด รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตามลำดับ ในทางกลับกันประชาชนเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาลน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ประชาชนในภาคใต้มีคะแนนความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มากที่สุด ในขณะที่กรุงเทพมหานครมีคะแนนความเชื่อมั่นน้อยที่สุด

ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย มีคะแนนในระดับสูงมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2565 โดยประชาชนให้การสนับสนุนต่อประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการมีทหารปกครองประเทศ และไม่ยอมรับการมีพรรคการเมืองเดียวในการเลือกตั้งมีคะแนนเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่า ผู้ตอบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคะแนนการสนับสนุนประชาธิปไตยมากกว่าผู้ตอบในภาคอื่น ในทุกปี และเมื่อพิจารณาในรายข้อย่อยในมิตินี้ พบว่า ผู้ตอบในกรุงเทพมหานครไม่ยอมรับการปกครองโดยทหารมากที่สุด

สำหรับมิติการต่อต้านการทุจริต มีคะแนนอยู่ในระดับที่สูง โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีคะแนนอยู่ระหว่าง 70 – 80 คะแนน นอกจากนี้ มิติดินี้ยังถือว่าเป็นมิติที่มีคะแนนสูงที่สุดในทุกมิติของตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยอีกด้วย เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ภาคใต้ต่อต้านการทุจริตมากที่สุด

ในขณะที่มิติการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในมิตินี้เป็นการคำนวณจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำโดยทั่วไป เช่น การติดต่อผู้นำชุมชน หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น และที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป เช่น

การร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาท้องถิ่น การเขียนจดหมายร้องเรียน หรือแม้แต่การใช้กำลังความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบมีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นในปี 2565 และเมื่อพิจารณาในมิติย่อยจะเห็นว่าผู้ตอบมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไปมากกว่าแบบที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายภาคถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ผู้ตอบในภาคใต้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่ผู้ตอบในกรุงเทพมหานครมีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในปี 2565

5.4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย มีข้อเสนอแนะดังนี้

จากการศึกษาพบว่า มิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นมิติที่มีคะแนนน้อยที่สุด โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของรัฐบาลได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม หลากหลายช่องทาง โดยให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้ การนำเสนอข้อมูลของรัฐบาลควรมีความเหมาะสมกับประชาชนในทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มเพศ วัย และกลุ่มเฉพาะ เช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของรัฐบาลจะช่วยให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมือง และสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลข่าวสารควรนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย หลากหลายช่องทาง และเข้าถึงได้ง่าย เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย สื่อมวลชนท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ เช่น ภาษาวัดชนธรรม และระดับการศึกษาของประชาชน เพื่อให้ข้อมูลมีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย

นอกจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแล้ว ภาครัฐควรมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เช่น การจัดเวทีสาธารณะ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การจัดให้มีตัวแทนของประชาชนเข้าร่วมประชุมสภา เป็นต้น การมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ และเกิดความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง

ภาครัฐควรมีกลไกในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การมีช่องทางร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสการทุจริตที่เข้าถึงได้ง่าย ปลอดภัย รวมถึงมีแนวทางตัดสินใจและลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจะช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายของประเทศ ตระหนักและยับยั้งในความถูกต้อง

รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีทุนทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนมนุษย์ ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะคิด และค่านิยมที่ดีงามของประชาชน ดังนี้

- การเสริมสร้างองค์ความรู้ รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่พลเมือง และประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การมีจิตสาธารณะ รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ รู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือในสังคม

- การสร้างความเชื่อมั่นในสถาบัน รัฐบาลควรดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาล ยกกระตือรือร้นการบริการสาธารณะให้มีคุณภาพ และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในสถาบันและกระบวนการทางการเมือง

นอกจากนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความพร้อมที่จะสนใจเรื่องการเมืองมากขึ้น

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และระดับประเทศ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง และสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรส่งเสริมให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาสังคม

๔เอกสารอ้างอิง

จรัญ โฆษณานันท์. (2550). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. น. 356.

จุฬารัตน เต็มผล. (2561). *กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

เฉลิมเกียรติ ผิวนวล. (2529). *ความคิดทางการเมืองของปรีดี พนมยงค์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เรือนแก้วการพิมพ์.

ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมหมัต. (2557). *ค่านิยม วัฒนธรรมและอุดมภูมิ ประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิญญูชน. น. 42.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สถาบันพระปกเกล้า. (2546). *การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี*. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2553). *คุณภาพสังคมเพื่อคุณภาพประเทศไทย. เครือข่ายการศึกษาคุณภาพสังคม แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

_____. (2557). *จับชีพจรประเทศไทย ตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล 2552 – 2553*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2559). *รายงานการศึกษาและสำรวจองค์ความรู้ตัวชี้วัดประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับ ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2561). *หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2561

_____. (2562). *สถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2563). *การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย: จับชีพจร*

ประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2563 : *Democracy index in Thailand: monitoring the pulse of Thai democracy 2020*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2564). การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย: จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2564 : *Democracy index in Thailand: monitoring the pulse of Thai democracy 2021*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

อมร รักษาสิทธิ์ และคณะ. (2543). *ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. น. 3-9.

อรรถ ก๊กผล. (2552). *คู่มือคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : จริยสุนิทางค์การพิมพ์. น. 17-19.

Adler, Paul S. and Kwon, Seok-Woo. (2002, January). Social Capital: Prospects for a New Concept. *The Academy of Management Review*, Vol. 27, No. 1, p. 17. <https://ssrn.com/abstract=979087>.

Asian Barometer. (2019). *Survey topics*. <http://www.asianbarometer.org/survey/survey-topics>. [มีนาคม 2564]

Beck, W., van der Masesn, L. and Walker, A. (1998) (eds). *The Social Quality of Europe*. Bristol: Policy Press.

Beetham, D. (2012). *Democracy: A Beginner's Guide*. The University of Michigan: One world Publications.

Bourne, P., Pryce, C., Davis, A., Francis, C., & Coleman, O. (2017). Political Participation and Its Correlates in Jamaica: An Empirical Viewpoint. *Sociology and Criminology*, 5(1), 1-8.

Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology* 94, S95-S120.

Del Dickson. (2014). *The people's government: An introduction to democracy*. Cambridge University Press.

Deth, J. W. V. (2016). *What is Political Participation?*. <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-68>: Oxford research encyclopedias.

- Diamond, L. (1999). *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins UP.
- Diamond, L. (2000). The Global State of Democracy. *Current History*, 99(1), Spring 2000, pp.414-415.
- Dim, E. E., & Asomah, J. Y. (2019). Socio-demographic Predictors of Political participation among women in Nigeria: Insights from Afrobarometer 2015 Data. *Journal of International Women's Studies*, 20(2), 91-105.
- Etzioni-Halevy, E. (ed.) (1997). *Classes and Elites in Democracy and Democratization*. New York: Garland Publishers.
- Flap, H.D., & De Graaf, N.D. (1986). Social Capital and Attained Occupational Status. *The Netherlands Journal of Sociology*, 22. pp.145–161.
<http://webdoc.uhn.kun.nl/tijd/n/nethjoofs/vol221986/socicaana.pdf>.
- Freedom House. (2021a). *Freedom in the World 2021*.
<https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-world/2021>. [March 2022]
- _____. (2021b). Freedom on the Net 2021.
<https://freedomhouse.org/th/country/thailand/freedom-net/2021>. [March 2022]
- Galstyan, M. (2019). *Youth Political Participation*.
https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262631/Youth-Political-participation_Lit+review_BRIEF_FINAL.pdf/1ff0bb91-a77b-f52e-25b4-5c8bd45a0c36
- Haddock, G., & Maio, G. R. (2008). Attitudes: Content, Structure and Functions. In M. S. Hewstone, *Introduction to social psychology: a European perspective* (pp. 112-133). Oxford: Blackwell.
- Hollie Russon Gilman. (2016). *Democracy Reinvented: participatory budgeting and civic innovation in America*. Washington, DC: Brookings institution press.
- Hooghe, M., & Marien, S. (2012). A Comparative Analysis of the Relation between

- Political Trust and Forms of Political Participation in Europe. *European Societies*, 15(1), 1-22.
- Kiss, Z. & Hobolt, S. B. (2012). *Negative campaigning, emotions and political participation*. The Ejeddem Final Conference. Florence.
- Lazer, D. M. J., Rubineau, B., & Neblo, M. A. (2009). *Picking People or Pushing Politics: Selection and Influence on Five Network Criteria*. American Political Science Association Annual Meeting. Toronto.
- Magni, G. (2015). *Can Anger Demobilize? The Political Effects of Anger about the Economic Crisis*. The EUSA 14th Biennial Conference. Boston: University of North Carolina.
- Richardson, L. (2012). *Political Corruption and its effect on civic involvement*. Chicago, Illinois: Union League Club.
- Rogow, A., & Lasswell, H. (1977). *Power, corruption, and rectitude*. Westport, Conn.: Greenwood Press.
- Saad, S., & Salman, A. (2013). The Role of Values and Attitudes in Political Participation. *Asian Social Science*, 9(8), 9-16.
- Suh, H., Yee, J., & Chang, D. (2013). Type of Trust and Political Participation in Five Countries: Results of Social Quality Survey. *Development and Society*, 42(1), 1-23.
- The Economist Intelligence Unit. (2022a). Democracy Index 2021: *The China challenge discontents*. <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2021/> [March 2022]
- The Economist Intelligence Unit. (2022b). *A new low for global democracy*. <https://www.economist.com/graphic-detail/2022/02/09/a-new-low-for-global-democracy> [March 2022]
- Transparency International. (2000). What is Corruption?. *Transparency International*. <https://www.transparency.org/what-is-corruption#define> [8 January 2018]
- Uhlaner, C. J. (2001). *Participation: Political*. *International Encyclopedia of the Social*

& *Behavioral Sciences*, 11078-11082.

UN Women. (2022). *Facts and figures: Women's leadership and political participation*.

<https://www.unwomen.org/en/what-we-do/leadership-and-political-participation/facts-and-figures>.

Výrost, J., & Bozogánová, M. (2019, November). Social and Psychological Factors of Political Participation according to Recent European Social Survey Data. *Intersections*, 5(3), 116-130.

v

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 เครื่องมือและเกณฑ์การคำนวณคะแนนตัวชี้วัดประชาธิปไตย

จากกรอบแนวคิดตัวชี้วัดประชาธิปไตยในมิติต่าง ๆ ข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้รวบรวมและพัฒนาตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ประกอบด้วย 7 มิติหลัก โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม

ต้องพิจารณาความหมายของคำถาม ควรมีทิศทางเดียวกัน คือ ความหมายเชิงลบ หรือ เชิงบวก ทั้งหมด แต่หากพบว่าคำถามมีความหมายในเชิงลบและเชิงบวกผสมกัน ต้องมีการกลับคะแนน เพื่อให้มีทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยในการศึกษาครั้งนี้มีการกลับคะแนนจากความหมายเชิงลบ (-) เป็นความหมายเชิงบวก (+) ดังนี้

ด้านหลักการบริหารและธรรมาภิบาล

- ตัวชี้วัดหลัก** 1) การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่
- ตัวชี้วัดย่อย**
- 1.1) เสียสละเพื่อส่วนร่วม
 - 1.2) เสียภาษี
 - 1.3) มีสิทธิที่เท่าเทียม
 - 1.4) ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น
 - 1.5) ได้รับการคุ้มครองสิทธิ
 - 1.6) มีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย (1)	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (2)	ค่อนข้างเห็นด้วย (3)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (4)	ไม่สามารถตอบได้ (0)	หมายเหตุ (+/-)
1. ท่านคิดว่าทุกคนเต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส						(+)
2. ท่านคิดว่าทุกคนมีความเต็มใจที่จะเสียภาษีเสมอ						(+)
3. ท่านคิดว่าทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจนได้รับการดูแลจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกัน						(+)

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย (1)	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (2)	ค่อนข้างเห็นด้วย (3)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (4)	ไม่สามารถตอบได้ (0)	หมายเหตุ (+/-)
4. ท่านคิดว่า เราไม่ควรยึดถือความคิดเห็นของตนเอง ถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วย						(+)
5. ท่านคิดว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครอง						(+)
6. (-) ท่านคิดว่ารัฐบาลมีการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ (+) ท่านคิดว่าประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญจากรัฐบาล						(-)

ตัวชี้วัดหลัก 2) การยึดมั่นในหลักนิติธรรม

- ตัวชี้วัดย่อย 2.1) เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม
2.2) มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม
2.3) เชื่อมมั่นต่อระบบกฎหมาย

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย (1)	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (2)	ค่อนข้างเห็นด้วย (3)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (4)	ไม่สามารถตอบได้ (0)	หมายเหตุ (+/-)
1. พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีข้อบกพร่อง						(+)
2. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบการลงโทษตามกฎหมายมีการดำเนินการอย่างเท่าเทียมกัน						(+)
3. ท่านเชื่อมั่นในระบบกฎหมายว่ามีการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ						(+)

ด้านกระบวนการประชาธิปไตย

ตัวชี้วัดหลัก 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน

ตัวชี้วัดย่อย 3.1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ทั่วกันทั่วไป

3.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่ได้ทั่วกันทั่วไป

2. ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาในย่านที่อยู่อาศัย หรือปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐ ท่านได้กระทำการสิ่งต่อไปนี้หรือไม่

กิจกรรม	เคยทำมากกว่าหนึ่งครั้ง (1)	เคยทำเพียงครั้งเดียว (2)	ไม่เคยทำแต่อาจทำถ้าจำเป็น (3)	ไม่เคยทำและจะไม่ทำเด็ดขาด (4)	ไม่สามารถตอบได้ (0)	หมายเหตุ (+/-)
1) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนทางกฎหมาย ในทุกระดับ						(+)
2) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี						(+)
3) ติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน						(+)
4) ติดต่อกับผู้มีการมี, ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ						(+)
5) ติดต่อกับสื่อมวลชนต่าง ๆ						(+)

3. ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยกระทำการในฐานะของพลเมือง ในประเด็นเหล่านี้หรือไม่

กิจกรรม	เคยทำมากกว่าหนึ่งครั้ง (1)	เคยทำเพียงครั้งเดียว (2)	ไม่เคยทำแต่อาจทำถ้าจำเป็น (3)	ไม่เคยทำและจะไม่ทำเด็ดขาด (4)	ไม่สามารถตอบได้ (0)	หมายเหตุ (+/-)
1) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว						(+)
2) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์						(+)
3) เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน						(+)
4) ใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง						(+)

- ตัวชี้วัดหลัก** 4) การมีทุนทางสังคม
- ตัวชี้วัดย่อย** 4.1) รวมกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม
4.2) เชื่อมมั่นกันและกัน

คำถาม	ตัวเลือก	หมายเหตุ (+/-)
1. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคมหรือไม่	☐ (1) เป็น ☐ (0) ไม่เป็น	(+)

2. ท่านมีความเชื่อมั่นในบุคคลต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย (1)	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น (2)	ค่อนข้างเชื่อมั่น (3)	เชื่อมั่นมาก (4)	ไม่สามารถตอบได้ (0)	หมายเหตุ (+/-)
1) ญาติของท่าน						(+)
2) เพื่อนบ้านของท่าน						(+)
3. บุคคลอื่น ๆ ที่ท่านคบหา/ติดต่อ						(+)

ด้านผลของประชาธิปไตย

- ตัวชี้วัดหลัก** 5) การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ
- ตัวชี้วัดย่อย** 5.1) เชื่อมมั่นต่อรัฐสภา
5.2) เชื่อมมั่นต่อรัฐบาล
5.3) เชื่อมมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
5.4) เชื่อมมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ
5.5) เชื่อมมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น
5.6) เชื่อมมั่นต่อศาล

1. ท่านมีความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย (1)	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น (2)	ค่อนข้างเชื่อมั่น (3)	เชื่อมั่นมาก (4)	ไม่สามารถตอบได้ (0)	หมายเหตุ (+/-)
1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร						(+)
2) สมาชิกวุฒิสภา						(+)

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
3) นายกรัฐมนตรี						(+)
4) คณะรัฐมนตรี / รัฐบาล						(+)
5) ศาลยุติธรรม						(+)
6) ศาลรัฐธรรมนูญ						(+)
7) ศาลปกครอง						(+)
8) ผู้ตรวจการแผ่นดิน						(+)
9) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)						(+)
10) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)						(+)
11) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)						(+)
12) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน						(+)
14) ข้าราชการ						(+)
15) ทหาร						(+)
16) ตำรวจ						(+)
17) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						(+)
18) สมาชิกสภาท้องถิ่น						(+)

ตัวชี้วัดหลัก

6) การสนับสนุนประชาธิปไตย

ตัวชี้วัดย่อย

6.1) สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
1. เราควรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งแล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ						(-)
2. การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้						(-)

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
3. ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ						(-)
4. เราควรรยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภาและควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน						(-)

ตัวชี้วัดหลัก 7) การต่อต้านการทุจริต
ตัวชี้วัดย่อย 7.1) ไม่ยอมรับการทุจริต

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความคิดหรือคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปได้”						(-)

ขั้นที่ 2 การกำหนดรหัสเพื่อความสะดวกในการแสดงสูตรคำนวณ

ตัวชี้วัดหลัก การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ (รหัส R)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
R1	เสียสละเพื่อส่วนร่วม	R11	ท่านคิดว่าทุกคนเต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส
R2	เสียภาษี	R21	ท่านคิดว่าทุกคนมีความเต็มใจที่จะเสียภาษีเสมอ
R3	มีสิทธิที่เท่าเทียม	R31	ท่านคิดว่าทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจนได้รับการดูแลจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกัน
R4	ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น	R41	ท่านคิดว่า เราไม่ควรยึดถือความคิดเห็นของตนเองถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วย
R5	ได้รับการคุ้มครองสิทธิ	R51	ท่านคิดว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครอง
R6	มีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล	R61	ท่านคิดว่าประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญจากรัฐบาล

ตัวชี้วัดหลัก การยึดมั่นในหลักนิติธรรม (รหัส L)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
L1	เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ที่ถูกต้องและเหมาะสม	L11	พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีข้อบกพร่อง
L2	มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม	L21	กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบการลงโทษตามกฎหมายมีการดำเนินการอย่างเท่าเทียมกัน
L3	เชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย	L31	ท่านเชื่อมั่นในระบบกฎหมายว่ามีการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชน (รหัส P)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
P1	การมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงพฤติกรรม		
P2	ร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ทำโดยทั่วไป	P21	ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนทางกฎหมาย ในทุกระดับ
		P22	ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี
		P23	ติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
		P24	ติดต่อกับผู้มีบารมี, ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
		P25	ติดต่อกับสื่อมวลชนต่าง ๆ
P3	ร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำโดยทั่วไป	P31	ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น
		P32	ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์
		P33	เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน
		P34	ใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง

ตัวชี้วัดหลัก การมีทุนทางสังคม (รหัส S)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
S1	รวมกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม	S11	ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคมหรือไม่
S2	เชื่อมั่นกันและกัน	S21	ท่านเชื่อมั่นต่อญาติของท่าน
		S22	ท่านเชื่อมั่นต่อเพื่อนบ้านของท่าน
		S23	ท่านเชื่อมั่นต่อบุคคลอื่น ๆ ที่ท่านคบหา/ติดต่อ

ตัวชี้วัดหลัก การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ (รหัส T)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
T1	เชื่อมั่นต่อรัฐสภา	T11	ท่านเชื่อมั่นต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
		T12	ท่านเชื่อมั่นต่อสมาชิกวุฒิสภา
T2	เชื่อมั่นต่อรัฐบาล	T21	ท่านเชื่อมั่นต่อนายกรัฐมนตรี
		T22	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะรัฐมนตรี / รัฐบาล
T3	เชื่อมั่นต่อศาล	T31	ท่านเชื่อมั่นต่อศาลยุติธรรม
		T32	ท่านเชื่อมั่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ
		T33	ท่านเชื่อมั่นต่อศาลปกครอง
T4	เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ	T41	ท่านเชื่อมั่นต่อข้าราชการ
		T42	ท่านเชื่อมั่นต่อทหาร
		T43	ท่านเชื่อมั่นต่อตำรวจ
T5	เชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น	T51	ท่านเชื่อมั่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
		T52	ท่านเชื่อมั่นต่อสมาชิกสภาท้องถิ่น
T6	เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	T61	ท่านเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน
		T62	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
		T63	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปป.ช.)
		T64	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)
		T65	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัดหลัก การสนับสนุนประชาธิปไตย (รหัส SP)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
SP1	สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย	SP11	เราควรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้ง แล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ
		SP12	การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้
		SP13	ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ
		SP14	เราควรยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภา และควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน

ตัวชี้วัดหลัก การต่อต้านการทุจริต (รหัส A)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
A1	ไม่ยอมรับการทุจริต	A11	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความคิดหรือคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จจุลวงไปได้”

ขั้นที่ 3 การคำนวณคะแนน

ในการประมวลผลการประเมินคำถามต่าง ๆ จะมีการคำนวณเพื่อสร้างตัวแปรใหม่ และมีการแสดงผลการประเมินในรูปแบบของค่าคะแนนในมิติต่าง ๆ ทั้งองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

สูตรการคำนวณ

สูตรการคำนวณค่าคะแนนขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย โดยใช้ค่าคะแนนที่ได้จากคำถาม มีขั้นตอนดังนี้

- 1) แทนค่าคำถามแต่ละข้อตามรหัสที่แสดงในขั้นตอนที่ 2 หลังจากพิจารณาความสอดคล้องกันโดยให้คำถามทุกข้อมีความหมายในเชิงบวกความหมาย
- 2) คำนวณหาค่าเฉลี่ยของคำถามในแต่ละข้อ เช่น ค่าคะแนนของคำถามรหัส R11 ได้มาจากการหาค่าเฉลี่ย (mean) ตามจำนวนผู้ตอบ n_{R11} ทั้งนี้ n หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละคำถาม เช่น n_{R11} หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบประเมินของคำถามรหัส R11
- 3) คำนวณหาค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยในแต่ละมิติ และคำนวณหาค่าคะแนนขององค์ประกอบหลัก โดยคำนวณให้แต่ละมิติด้วยคะแนนเต็ม 100

ทั้งนี้ สูตรการคำนวณค่าคะแนนขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยในการประเมินความเป็นประชาธิปไตยในบริบทสังคมไทย มีดังนี้

มิติที่ 1 การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ (R)

$$R = (R1 + R2 + R3 + R4 + R5 + R6) / 6$$

$$R1 = (R11 / n_{R11})$$

$$R2 = (R21 / n_{R21})$$

$$R3 = (R31 / n_{R31})$$

$$R4 = (R41 / n_{R41})$$

$$R5 = (R51 / n_{R51})$$

$$R6 = (R61 / n_{R61})$$

มิติที่ 2 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม (L)

$$L = (L1 + L2 + L3) / 3$$

$$L1 = (L11 / n_{L11})$$

$$L2 = (L21 / n_{L21})$$

$$L3 = (L31 / n_{L31})$$

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชน (P)

$$P = (P2+P3) / 2$$

$$P2 = ((P21 / n_{P21}) + (P22 / n_{P22}) + (P23 / n_{P23}) + (P24 / n_{P24}) + (P25 / n_{P25})) / 5$$

$$P3 = ((P31 / n_{P31}) + (P32 / n_{P32}) + (P33 / n_{P33}) + (P34 / n_{P34})) / 4$$

มิติที่ 4 การมีทุนทางสังคม (S)

$$S = (S1 + S2) / 2$$

$$S1 = (S1 / n_{S11})$$

$$S2 = ((S21 / n_{S21}) + (S21 / n_{S22}) + (S23 / n_{S23})) / 3$$

มิติที่ 5 การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ (T)

$$T = (T1 + T2 + T3 + T4 + T5 + T6) / 6$$

$$T1 = ((T11 / n_{T11}) + (T12 / n_{T12})) / 2$$

$$T2 = ((T21 / n_{T21}) + (T22 / n_{T22})) / 2$$

$$T3 = ((T31 / n_{T31}) + (T32 / n_{T32}) + (T33 / n_{T33})) / 3$$

$$T4 = ((T41 / n_{T41}) + (T42 / n_{T42}) + (T43 / n_{T43})) / 3$$

$$T5 = ((T51 / n_{T51}) + (T52 / n_{T52})) / 2$$

$$T6 = ((T61 / n_{T61}) + (T62 / n_{T62}) + (T63 / n_{T63}) + (T64 / n_{T64}) + (T65 / n_{T65})) / 5$$

มิติที่ 6 การสนับสนุนประชาธิปไตย (SP)

$$SP1 = (SP1) / 1$$

$$SP1 = ((SP11 / n_{SP11}) + (SP12 / n_{SP12}) + (SP13 / n_{SP13}) + (SP14 / n_{SP14})) / 4$$

มิติที่ 7 การต่อต้านการทุจริต (A)

$$A1 = (A1) / 1$$

$$A1 = (A11 / n_{A11})$$

ขั้นที่ 4 การอภิปรายผล

เมื่อได้ผลคะแนนในแต่ละด้านแล้ว การอธิบายค่าใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนน 1.00 – 20.80	=	ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยมาก
คะแนน 20.81 – 40.60	=	ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อย
คะแนน 40.61 – 60.40	=	ระดับความเป็นประชาธิปไตยปานกลาง
คะแนน 61.41 – 80.20	=	ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง
คะแนน 80.21 – 100.00	=	ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงมาก

ภาคผนวก

ภาคผนวก 2 แบบสำรวจค่านิยมประชาธิปไตยของประชาชน พ.ศ. 2565

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจค่านิยมประชาธิปไตยของประชาชน ทั้งหมด 7 มิติ ประกอบด้วย การเคารพสิทธิและหน้าที่ การยึดมั่นในหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีทุนทางสังคม การสนับสนุนประชาธิปไตย ความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ และการต่อต้านการทุจริต โดยการสำรวจนี้ เพื่อทราบสถานะของประชาธิปไตยไทยในมุมมองของประชาชน และเพื่อนำมาพัฒนาประชาธิปไตยไทยให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนที่ 1 : การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
1. ท่านคิดว่าทุกคนเต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	☐	☐	☐	☐	☐
2. ท่านคิดว่าทุกคนมีความเต็มใจที่จะเสียภาษีเสมอ	☐	☐	☐	☐	☐
3. ท่านคิดว่าทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจนได้รับการดูแลจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกัน	☐	☐	☐	☐	☐
4. ท่านคิดว่า เราไม่ควรยึดถือความคิดเห็นของตนเองถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วย	☐	☐	☐	☐	☐
5. ท่านคิดว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครอง	☐	☐	☐	☐	☐
6. ท่านคิดว่ารัฐบาลมีการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ	☐	☐	☐	☐	☐
7. พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีข้อบกพร่อง	☐	☐	☐	☐	☐
8. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบการลงโทษตามกฎหมายมีการดำเนินการอย่างเท่าเทียมกัน	☐	☐	☐	☐	☐
9. ท่านเชื่อมั่นในระบบกฎหมายว่าการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 3 : การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

10. ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาในย่านที่อยู่อาศัย หรือปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐ ท่านได้กระทำการต่อไปนี้หรือไม่

คำถาม	เคยทำ มากกว่า หนึ่งครั้ง	เคยทำ เพียงครั้ง เดียว	ไม่เคยทำ แต่อาจทำ ถ้าจำเป็น	ไม่เคยทำ และจะไม่ทำ เด็ดขาด	ไม่สามารถ ตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
1) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทน ทางกฎหมาย ในทุกระดับ	☐	☐	☐	☐	☐
2) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี	☐	☐	☐	☐	☐
3) ติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	☐	☐	☐	☐	☐
4) ติดต่อกับผู้มีบารมี, ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิด ในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	☐	☐	☐	☐	☐
5) ติดต่อกับสื่อมวลชนต่าง ๆ	☐	☐	☐	☐	☐

11. ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยกระทำการในฐานะของพลเมือง ในประเด็นเหล่านี้หรือไม่

คำถาม	เคยทำ มากกว่า หนึ่งครั้ง	เคยทำ เพียงครั้ง เดียว	ไม่เคยทำ แต่อาจทำ ถ้าจำเป็น	ไม่เคยทำ และจะไม่ทำ เด็ดขาด	ไม่สามารถ ตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
1) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น	☐	☐	☐	☐	☐
2) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์	☐	☐	☐	☐	☐
3) เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน	☐	☐	☐	☐	☐
4) ใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 4 : การมีทุนทางสังคม

12. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคมหรือไม่ (1) เป็น (0) ไม่เป็น

13-15 ท่านมีความเชื่อมั่นในบุคคลต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
13. ญาติของท่าน	☐	☐	☐	☐	☐
14. เพื่อนบ้านของท่าน	☐	☐	☐	☐	☐
15. บุคคลอื่น ๆ ที่ท่านคบหา/ติดต่อ	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 5 : การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ

16. ท่านมีความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
1) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)	☐	☐	☐	☐	☐
2) สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.)	☐	☐	☐	☐	☐
3) นายกรัฐมนตรี	☐	☐	☐	☐	☐
4) คณะรัฐมนตรี / รัฐบาล	☐	☐	☐	☐	☐
5) ศาลยุติธรรม	☐	☐	☐	☐	☐
6) ศาลรัฐธรรมนูญ	☐	☐	☐	☐	☐
7) ศาลปกครอง	☐	☐	☐	☐	☐
8) ผู้ตรวจการแผ่นดิน	☐	☐	☐	☐	☐
9) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)	☐	☐	☐	☐	☐
10) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)	☐	☐	☐	☐	☐
11) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)	☐	☐	☐	☐	☐
12) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน	☐	☐	☐	☐	☐
13) ข้าราชการ	☐	☐	☐	☐	☐
14) ทหาร	☐	☐	☐	☐	☐
15) ตำรวจ	☐	☐	☐	☐	☐
16) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	☐	☐	☐	☐	☐
17) สมาชิกสภาท้องถิ่น	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 6 : การสนับสนุนประชาธิปไตย

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
17. เราควรรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งแล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ	☐	☐	☐	☐	☐
18. การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้	☐	☐	☐	☐	☐
19. ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ	☐	☐	☐	☐	☐
20. เราควรรยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภาและควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 7 : การต่อต้านการทุจริต

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
21. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความคิดหรือคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปได้”	☐	☐	☐	☐	☐

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ฟังก์ชันใต้
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210